

DARNAUS VYSTYMOSI TIKSLAI

SUMAŽINTI SKURDĄ: KODĖL TAI SVARBŪ

Kokio tikslo siekiama?

Iki 2030 metų visur panaikinti visų formų skurdą.

Kodėl?

2015 metais daugiau nei 700 milijonų žmonių, arba 10 % pasaulio gyventojų, gyveno dideliame skurde, stengdamiesi patenkinti būtiniausius poreikius, pvz., sveikata, išsilavinimas, galimybė naudotis vandeniu ir sanitarinėmis sąlygomis.

Tačiau COVID-19 pandemija keičia skurdo mažėjimo

tendenciją, nes dešimtims milijonų žmonių gresia pavojus vėl patekti į didžiulį skurdą, t. y. pragyventi už mažiau nei 1,90 JAV dolerio per dieną, pirmą kartą per daugiau nei 20 metų vėl didėjant skurdui pasaulyje.

Dar iki COVID-19 pandemijos pagrindinės prognozės rodė, kad 2030 metais 6 % pasaulio gyventojų vis dar gyvens didžiuliame skurde, nepasiekus tikslo panaikinti skurdą.

Besivystančios šalys ateinančiais mėnesiais ir me-

1 SUMAŽINTI
SKURDĄ

Apskaičiuota,
kad dėl
COVID-19
pandemijos
97 mln.
žmonių
atsidūrė
didžiuliame
skurde

tais susidurs su pražūtinga socialine ir ekonomine krize, o pandemija milijonus darbuotojų pastūmės į nedarbą, nepakankamą užimtumą ir dirbančiųjų skurdą.

Darbas taip pat neužtikrina oraus pragyvenimo. Iš tikrųjų 7,1 % dirbančių žmonių ir jų šeimų visame pasaulyje 2019 metais gyveno dideliame skurde, t. y., palyginti su 2010 metais, šis skaičius gerokai sumažėjo, tačiau tikimasi, kad dėl ilgalaikių pandemijos padarinių jis didės.

Kodėl pasaulyje tiek daug skurdo?

Skurdas turi daug aspektų, tačiau jo priežastys yra nedarbas, socialinė atskirtis ir didelis tam tikrų gyventojų grupių pažeidžiamumas dėl nelaimių, ligų ir kitų reiškinių, dėl kurių jie negali būti produktyvūs.

Kodėl man turėtų rūpėti kitų žmonių ekonominė padėtis?

Priežasčių yra daug, bet trumpai tariant, todėl, kad mūsų, kaip žmonių, gerovė yra susijusi vienas su kitu. Didėjanti nelygybė kenkia ekonomikos augimui ir silpnina socialinę sanglaudą, didina politinę ir socialinę įtampą, o tam tikromis

aplinkybėmis skatina nestabilumą ir konfliktus.

Kodėl socialinė apsauga tokia svarbi?

COVID-19 pandemija turės tiek tiesioginių, tiek ilgalaikių ekonominių pasekmių žmonėms visame pasaulyje. Stiprios socialinės apsaugos sistemos yra labai svarbios siekiant sušvelninti padarinius ir užkirsti kelią daugelio žmonių skurdui. Nepaisant to, 2016 metais 55 % pasaulio gyventojų, t. y. apie 4 milijardus žmonių, neturėjo jokios socialinės apsaugos. Tik 22 % bedarbių gavo bedarbio pašalpą.

Taigi, ką galiu padaryti?

Jūsų aktyvus dalyvavimas formuojant politiką gali turėti įtakos skurdo problemai spręsti. Taip bus užtikrinama, kad jūsų teisės būtų propaguojamos ir jūsų balsas būtų išgirstas, kad būtų dalijamasi žiniomis iš kartos į kartą, o naujovės ir kritinis mąstymas būtų skatinami visuose amžiaus tarpsniuose, siekiant paremti permainingus pokyčius žmonių gyvenime ir bendruomenėse.

Vyriausybės gali padėti sukurti palankią aplinką, kad būtų sudarytos produktyvaus užimtumo ir darbo galimybės neturtiniesiems ir socialiai atskirtiems asmenims.

Privačiajam sektoriui tenka svarbus vaidmuo nustatant, ar jo kuriamas augimas yra įtraukus ir ar prisideda prie skurdo mažinimo. Jis gali skatinti ekonomines galimybes neturtingiesiems.

Reikšmingas ir mokslo indėlis siekiant panaikinti skurdą. Pavyzdžiui, jis suteikė galimybę gauti saugaus geriamojo vandens, sumažino mirčių nuo per vandenį plintančių ligų skaičių ir pagerino higieną, kad sumažėtų su nesaugiu geriamuoju vandeniu ir sanitarijos trūkumu susijusi rizika sveikatai.

Norėdami sužinoti daugiau apie 1 tikslą ir kitus darnaus vystymosi tikslus, apsilankykite:

<http://www.un.org/sustainabledevelopment>

DARNAUS VYSTYMOŠI TIKSLAI

VISUR PANAIKINTI VISŲ FORMŲ SKURDĄ

DAUGIAU NEI
4 METŲ PAŽANGĄ

== KOVOJANT SU ==
SKURDU IŠTRYNĖ

COVID-19

DIDĖJANTI INFLIACIJA IR KARO
UKRAINOJE PADARINIAI
DAR LABIAU LĒTINA

DIDELIAME SKURDE GYVENANČIŲ ŽMONIŲ
SKAIČIŲ MAŽĖJIMĄ 2022 m.

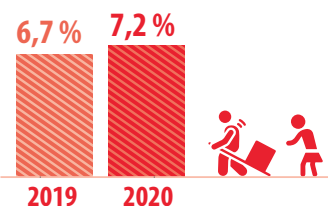
581
mln.

PROGNOZĖ IKI
PANDEMIJOS

657-676
mln.

DABARTINĖ
PROGNOZĖ

PIRMĄ KARTĄ
PER DU DEŠIMTMEČIUS
IŠAUGO DIRBANČIŲJŲ
SKURDO LYGIS

PASTŪMĖJANT DAR

8 MLN. DIRBANČIŲJŲ

Į SKURDĄ

NEDARBO
IŠMOKOS
PANDEMIJOS
METU (2020)

DIDELĖS PAJAMOS
GAUNANČIOS ŠALYS

MAŽAS PAJAMOS
GAUNANČIOS ŠALYS

2020 m. SU NELAIMĖMIS SUSIJUSIŲ
MIRČIŲ SKAIČIUS IŠAUGO ŠEŠIS KARTUS 2020 m.

DAUGIAUSIAI DĒL PANDEMIJOS

2 SUMAŽINTI BADA

2021 m.
2,3 mlrd.
žmonių
neturėjo
galimybės
reguliariai
gauti saugaus,
maistingo ir
pakankamo
kiekio
maisto

SUMAŽINTI BADA: KODĖL TAI SVARBU

Kokio tikslo siekiama?

Panaikinti badą, užtikrinti apsirūpinimą maistu, pagerinti mitybą ir skatinti tvarų žemės ūkį.

Kodėl?

Didelis badas ir netinkama mityba tebėra kliūtis tvariam vystymuisi ir sukuria spąstus, iš kurių žmonės negali lengvai ištrūkti. Badas ir prasta mityba reišk-

kia, kad žmonės yra mažiau produktyvūs, labiau linkę sirgti, todėl dažnai negali uždirbti daugiau ir pagerinti savo pragyvenimo šaltinių. 2 milijardai žmonių pasaulyje neturi galimybės gauti saugaus, maistingo ir pakankamo kiekio maisto. 2019 metais 144 milijonų vaikų iki 5 metų amžiaus sirgo atrofija, o 47 milijonai vaikų buvo išsekę.

Kiek žmonių badauja?

2019 metais daugiau nei 690 milijonų žmonių, daugiausia Azijoje ir Afrikoje, stokojo maisto. Žmonės, kuriems vidutiniškai trūks ta maisto, paprastai negali reguliariai sveikai ir subalansuotai maitintis dėl ribotų pajamų ar kitų išteklių. Jei šios tendencijos išliks, iki 2030 metų apie 840 milijonų žmonių badaus.

Tikėtina, kad dėl COVID-19 padėtis dar labiau pablogės.

Kodėl yra tiek daug badaujančių žmonių?

Kaip ir konfliktai, klimato sukrėtimai ir skėrių krizė, pandemija kelia papildomą grėsmę maisto sistemoms. Pilietinis nesaugumas ir mažėjanti maisto gamyba turėjo įtakos maisto trūkumui ir aukštoms maisto kainoms.

Investicijos į žemės ūkio sektorių yra labai svarbios mažinant badą ir skurdą, didinant apsirūpinimą maistu, kuriant darbo vietas ir didinant atsparumą nelaimėms ir sukrėtimams.

Kodėl man turėtų rūpėti?

Visi norime, kad mūsų šeimos turėtų pakankamai saugaus ir maistingo maisto. Pasaulis, kuriame nebūtų bado, gali turėti teigiamą poveikį mūsų ekonomikai, sveikatai, švietimui, lygybei ir socialiniam vystymuisi.

Tai yra esminis dalykas kuriant geresnę ateitį visiems. Be to, badui ribojant žmogaus vystymąsi, negalėsime pasiekti kitų darnaus vystymosi tikslų kaip švietimas, sveikata ir lyčių lygybė.

Kaip pasiekti, kad nebūtų bado?

Maisto saugumui reikalingas daugialypis požiūris – nuo socialinės apsaugos iki saugaus ir maistingo maisto, ypač vaikams, apsaugos iki maisto sistemų pertvarkymo, kad pasaulis būtų įtraukesnis ir tvaresnis.

Reikia investuoti į kaimo ir miesto vietas bei į socialinę apsaugą, kad neturtingi žmonės galėtų gauti maisto ir pagerinti savo pragyvenimo šaltinius.

Kuo galime padėti?

Galite keisti savo gyvenimą – namuose, darbe ir bendruomenėje – remdami vietinius ūkininkus ar turgavietes, rinkdamiesi tvarų maistą, palaikydami tinkamą mitybą visiems ir kovodami su maisto švaistymu.

Taip pat galite pasinaudoti savo, kaip vartotojo ir rinkėjo, galia ir reikalauti, kad žmonės ir vyriausybės priimtų sprendimus ir padarytų pokyčius, padėsiančius panaikinti badą. Prisijunkite prie pokalbių socialinės žiniasklaidos platformose arba vietas bendruomenėse.

Norėdami sužinoti daugiau apie 2 tikslą ir kitus darnaus vystymosi tikslus, apsilankykite:

<http://www.un.org/sustainabledevelopment>

DARNAUS VYSTYMO SI TIKSLAI

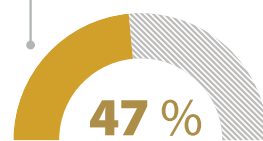
PANAIKINTI BADA, UŽTIKRINTI APSIRŪPINIMĄ MAISTU, PAGERINTI MITYBĄ IR SKATINTI TVARŲ ŽEMĖS ŪKĮ

KONFLIKTAI, COVID-19, KLIMATO KAITA IR DIDĖJANTI NELYGYBĖ

KARTU KENKIA APRŪPINIMUI MAISTU VISAME PASAULYJE

SPARČIAI KYLANČIOS MAISTO KAINOS TURĖJO ĮTAKOS

ŠALIŲ 2020 m.
(PLG. 16 % 2019 m.)

149,2 mln. JAUNESNIŲ NEI 5 m. AMŽIAUS VAIKŲ

SERGA **ATROFIJA** (2020)

NORINT IKI 2030 m. 50 % SUMAŽINTI SULĖTĖJUSĮ VAIKŲ AUGIMĄ, METINIS MAŽĖJIMO TEMPAS

TURI PADVIGUBĖTI

(NUO 2,1 % IKI 3,9 %)

UKRAINOS KRIZĖ SUKĖLĖ MAISTO TRUKŪMĄ SKURDŽIAUSIEMS PASAULIO ŽMONĖMS

UKRAINOS IR RUSIJOS
FEDERACIJOS
PASAULINIS EKSPORTAS

© The World Bank/Dominic Chavez

GERA SVEIKATA IR GEROVĖ: KODĖL TAI SVARBU

Kokio tikslo siekiama?

Užtikrinti sveiką gyvenimą ir skatinti visų amžiaus grupių gerovę.

Kodėl?

Kuriant klestinčią visuomenę svarbu užtikrinti sveiką gyvenimą ir skatinti gerovę.

Tačiau COVID-19 pandemija nuniokojo sveikatos sistemas visame pasaulyje ir kelia grėsmę jau pasiektiems sveikatos rezultatams.

Daugumoje šalių, ypač skurdžiose šalyse, dėl išaugusio poreikio trūksta sveikatos priežiūros įstaigų, medicinos reikmenų ir sveikatos priežiūros darbuotojų.

Pandemija parodė, kad tiek turtingose, tiek skurdžiose šalyse opi sveikatos problema gali nustumti žmones į bankrotą ar skurdą.

Reikia dėti bendras pastangas siekiant užtikrinti visuotinę sveikatos apsaugą ir tvarų sveikatos priežiūros finansavimą,

3 GERA SVEIKATA
IR GEROVĖ

Norint iki
2030 m.
užtikrinti
visuotinės
sveikatos
apsaugos priežiūrą
mažas ir mažiau
nei vidutines
pajamas
gaunančiose šalyse,
papildomai reikia
18 mln.
sveikatos
priežiūros
darbuotojų

spręsti didėjančios zoonozių ir neužkrečiamųjų ligų problemą, kovoti su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms ir aplinkos veiksniams, kurie prisideda prie sveikatos sutrikimų.

Kokią pažangą jau padarėme?

Daugelyje sveikatos sričių, pavyzdžiui, mažinant motinų ir vaikų mirtingumą, didinant imunizacijos apimtį ir mažinant kai kurių infekcinių ligų paplitimą, ir toliau daroma pažanga, tačiau pagerėjimo tempas sulėtėjo, ypač COVID-19 pandemijos metu, kuri pasauliniu mastu apsunkino sveikatos priežiūros sistemas ir kelia grėsmę jau pasiektiems sveikatos rezultatams.

Kaip galime pasiekti šiuos tikslus?

Norint visiems užtikrinti sveiką gyvenimą, reikia tvirto įsipareigojimo, tačiau nauda yra didesnė už išlaidas. Sveiki žmonės yra sveikos ekonomikos pagrindas.

Imunizacija yra viena sėkmingiausių ir ekonomiškai efektyviausių sveikatos intervencijų pasaulyje. Nors kūdikių skiepavimo apimtys padidėjo nuo 72 % 2000 metais iki 86 % 2018 metais, 19,4 milijonų vai-

kų pirmaisiais gyvenimo metais nebuvo paskiepyti būtiniausiomis vakcinomis. Tiesą sakant, nuo 2020 metų kovo mėnesio įprastinės vaikų imunizacijos paslaugos buvo sutrikdytos tokiu mastu, kokio nebuvo nuo išplėstinės imunizacijos programos pradžios praėjusio amžiaus aštuntajame dešimtmetyje.

Ar visi turi galimybę gauti sveikatos priežiūros paslaugas?

2017 metais tik maždaug trečdaliui ar pusei pasaulio gyventojų buvo teikiamos būtiniausios sveikatos priežiūros paslaugos. Jei dabartinės tendencijos išliks, iki 2030 metų tik 39–63 % pasaulio gyventojų bus aprūpinti būtiniausiomis sveikatos priežiūros paslaugomis.

Dėl COVID-19 krizės visame pasaulyje sutriko svarbiausių sveikatos priežiūros paslaugų teikimas. Kai kurios paslaugos buvo sustabdytos, siekiant atlaisvinti išteklius COVID-19 pacientams ir sumažinti užsikrėtimo riziką.

Norint, kad iki 2030 metų visuotinė sveikatos priežiūra taptų realybe, būtina

gerokai paspartinti pagrindinių sveikatos priežiūros paslaugų teikimo ir naudojimo augimą.

Kuo galiu padėti?

Pradėti galite nuo savo ir aplinkinių sveikatos stiprinimo ir apsaugos, priimdami gerai informuotus sprendimus, praktikuodami saugius lytinius santykius ir skiepydami savo vaikus.

Savo bendruomenėje galite didinti informuotumą apie geros sveikatos, sveikos gyvensenos svarbą ir žmonių teisę į kokybiškas sveikatos priežiūros paslaugas, ypač pažeidžiausiaiems asmenims, pavyzdžiui, moterims ir vaikams.

Taip pat galite reikalauti, kad jūsų vyriausybė, vietos lyderiai ir kiti sprendimus priimančys asmenys laikytųsi savo įsipareigojimų gerinti žmonių galimybes gauti sveikatos ir sveikatos priežiūros paslaugų.

Norėdami sužinoti daugiau apie 3 tikslą ir kitus darnaus vystymosi tikslus, apsilankykite:

<http://www.un.org/sustainabledevelopment>

DARNAUS VYSTYMO SI TIKSLAI

UŽTIKRINTI SVEIKĄ GYVENIMĄ IR SKATINTI VISŲ AMŽIAUS GRUPIŲ GEROVĘ

COVID-19

KELIA GRĖSMĘ DEŠIMTMEČIŲ PAŽANGAI PASAULIO SVEIKATOS SRITYJE

UŽSIKRĖTĖ DAUGIAU NEI
500 mln.
ŽMONIŲ
PASAULYJE
(2022 m. VIDURYS)

MIRĖ
15 mln.
ŽMONIŲ
(2020–2021 m.)

SUTRIKDYTOS BŪTINOSIOS
SVEIKATOS PASLAUGOS
92 %
ŠALIŲ
(2021 m. PABAIGA)

SUSTABDĖ
VISUOTINĖS
SVEIKATOS
APSAUGOS
PAŽANGĄ

PASAULINĖ
GYVENIMO
TRUKMĖ

IMUNIZACIJOS
APRĖPTIS

NERIMO /
DEPRESIJOS
PAPLITIMAS

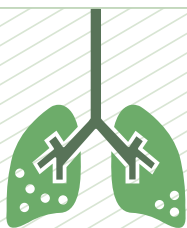
MIRTYS NUO
TUBERKULIOZĖS IR
MALIARIJOS

22,7 MLN.
VAIKŲ NEBUVO
PASKIEPYTI
PAGRINDINĖMIS
VAKCINOMIS 2020
3,7 MLN.
DAUGIAU NEI 2019

.....
PANDEMIJA NUSINĖŠĖ
115 500
SVEIKATOS PRIEŽIŪROS
DARBUOTOJŲ **GYVYBIŲ**

PIRMĄ KARTĄ NUO 2005 m.
MIRČIŲ NUO TUBERKULIOZĖS
PADAUGĖJO

2019

2020

4 KOKYBIŠKAS IŠSILAVINIMAS

KOKYBIŠKAS IŠSILAVINIMAS: KODĖL TAI SVARBU

Koks tikslas?

Visiems užtikrinti įtraukų ir kokybišką švietimą bei skatinti visą gyvenimą trunkantį mokymąsi.

Kodėl švietimas svarbus?

Išsilavinimas suteikia galimybę didinti socialinį ir ekonominį mobilumą ir padeda išvengti skurdo.

Švietimas padeda mažinti nelygybę ir pasiekti lyčių lygybę bei yra labai svarbus skatinant toleranciją bei taikesnę visuomenę.

Per pastarąjį dešimtmetį buvo padaryta didelė pažanga didinant galimybes įgyti išsilavinimą ir visų lygių, ypač mergaičių, mokinių skaičių. Nepaisant to, 2018 metais apie 258 milijonus vaikų ir jaunuolių vis dar nelankė mokyklos, t. y. beveik penktadalis šios amžiaus grupės pasaulio gyventojų.

Pasaulyje plintant COVID-19 pandemijai, šalis paskelbė laikinai uždarysiančios mokyklas. Tai palietė daugiau kaip 91 %

2021 m.
visame
pasaulyje
7 mln.
daugiau
mergaičių nei
pradinio
mokyklinio
amžiaus
berniukų
nelankė
mokyklos

mokinių visame pasaulyje. Iki 2020 metų balandžio mėnesio beveik 1,6 mlrd. vaikų ir jaunuolių nelankė mokyklos.

Kokią pažangą jau padarėme?

2018 metais pradinę mokyklą baigė 84 % mokinių, o 2000 metais šis rodiklis siekė 70 %. Tikimasi, kad pagal dabartines tendencijas iki 2030 metų jis pasieks 89 % visame pasaulyje.

74 šalyse, turinčiose palyginamus 2011–2019 metų duomenis, maždaug septyni iš dešimties trejų ir ketverių metų amžiaus vaikų buvo tinkamai ugdomi bent trijose iš šių sričių: raštingumo ir skaičiavimo, fizinio vystymosi, socialinio ir emocinio vystymosi bei mokymosi.

2018 metais pasaulinis suaugusiųjų (15 metų ir vyresnių) raštingumo lygis buvo 86 %, o jaunimo (15–24 metų) raštingumo lygis – 92 %.

Kokie iššūkiai dar laukia?

Nepaisant to, kad jau daugelį metų nuolat auga mokinių skaičius, neraštingumo lygis išlieka aukštas ir kelia nerimą. 2018 metais

apie 773 milijonus suaugusiųjų, iš kurių du trečdaliai yra moterys, vis dar buvo neraštingi ir neturėjo skaitymo ir rašymo įgūdžių. Tikėtina, kad dėl COVID-19 uždarytų mokyklų mastas stabdys pažangą švietimo prieinamumo srityje.

Kur žmonėms sudėtingiausia gauti išsilavinimą?

Afrikos šalys į pietus nuo Sacharos susiduria su didžiausiais iššūkiais aprūpinant mokyklas pagrindiniais ištekliais. Padėtis yra bloga pradinio ir žemesniojo vidurinio ugdymo lygmenyse, kur mažiau nei pusė Afrikos į pietus nuo Sacharos mokyklų turi prieigą prie geriamojo vandens, elektros, kompiuterių ir interneto.

Nelygė taip pat didės, jei nebus pašalinta skaitmeninė atskirtis – atotrūkis tarp nepakankamai susietų ir labai skaitmenizuotų šalių.

Ar yra grupių, kurioms sunkiau gauti išsilavinimą?

Taip, moterys ir mergaitės yra viena iš šių grupių. Maždaug trečdalis besi-

vystančių regionų šalių nepasiekė lyčių lygybės pradinio ugdymo srityje.

Šie švietimo trūkumai taip pat reiškia, kad jaunos moterys neturi galimybių įgyti įgūdžių ir turi ribotas galimybes darbo rinkoje.

Ką galime padaryti?

Kreiptis į savo vyriausybes, kad švietimas taptų prioritetu tiek politikoje, tiek praktikoje. Užsiimkite lobistine veikla, darydami įtaką vyriausybėms, kad jos tvirtai įsipareigotų teikti nemokamą pradinį išsilavinimą visiems, įskaitant pažeidžiamas ar atskirtąsias grupes.

Norėdami sužinoti daugiau apie 4 tikslą ir kitus darnaus vystymosi tikslus, apsilankykite:

<http://www.un.org/sustainabledevelopment>

DARNAUS VYSTYMOŠI TIKSLAI

UŽTIKRINTI ĮTRAUKŲ IR TEISINGĄ KOKYBIŠKĄ ŠVIETIMĄ BEI SKATINTI VISĄ GYVENIMĄ TRUNKANČIO MOKYMOSI GALIMYBES VISIEMS

COVID-19 PANDEMIJA — PAGILINO —

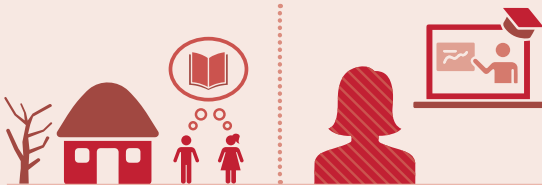
PASAULINĘ MOKYMOSI KRIZĘ

147 mln. VAIKŲ
NETURĖJO KONTAKTINIO
MOKYMOSI
GALIMYBĖS

(2020–2021 m.)

ĮSIŠAKNIJUSI NELYGYBĖ ŠVIETIMO
SRITYJE PANDEMIJOS METU TIK DAR
LABIAU PADIDĖJO

24 mln. BESIMOKANČIŲJŲ

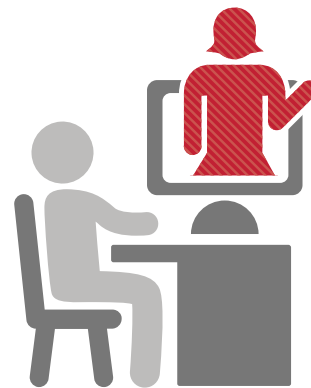
(NUO IKIMOKYKLINIO IKI
UNIVERSITETINIO LYGIO)

GALI NIEKADA NEBEGRĮŽTI

Į ŠVIETIMO ĮSTAIGAS

ŠVIETIMAS – GELBĖJIMOSI RATAS KRIZIŲ IŠTIKTIEMS VAIKAMS

3 mln.

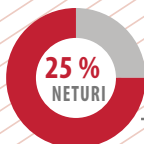
UKRAINEČIŲ VAIKŲ
KARO SĄLYGOMIS
MOKOSI

NUOTOLINIU BŪDU

(2022 m. BALANDŽIO mėn.)

DAUGELYJE ŠALIŲ GERINAMA MOKYKLŲ INFRASTRUKTŪRA, NES VĖL ATIDAROMOS KLASĖS

PASAULYJE
PRADINĖS MOKYKLOS
(2019–2020)

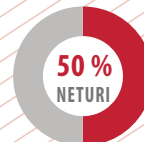
ELEKTROS

GERIAMOJO
VANDENS

PAGRINDINIŲ
SANITARINIŲ
SĄLYGŲ

KOMPIUTERIŲ

INTERNETO
PRIEIGOS

5 LYČIŲ
LYGYBĖ

LYČIŲ LYGYBĖ : KODĖL TAI SVARBU

Kokio tikslo siekiama?

Siekti lyčių lygybės ir suteikti daugiau teisių visoms moterims ir mergaitėms.

Kodėl?

Moterys ir mergaitės sudaro pusę pasaulio gyventojų, taigi ir pusę jo potencialo. Tačiau šiandien lyčių nelygybė išlieka visur ir stabdo socialinę pažangą. Moterims ir toliau nėra pakankamai atstovaujama

visuose politinės lyderystės lygmenyse. Visame pasaulyje moterys ir mergaitės atlieka neproporcingai

didelę dalį neapmokamo namų ruošos darbo.

Nelygybė, su kuria susiduria mergaitės, gali prasidėti nuo pat gimimo ir lydėti jas visą gyvenimą. Kai kuriose šalyse mergaitės negali naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis ar tinkamai maitintis, todėl jų mirtingumas yra didesnis.

Kokią pažangą jau padarėme?

Tarptautiniai įsipareigojimai siekti lyčių lygybės pagerėjo kai kuriose srityse: pastaraisiais metais sumažėjo vaikų santuokų ir moterų lytinių organų

**2022 m.
moterys
visame**

**pasaulyje
užėmė tik**

**31 %
vadovaujančių
pareigų**

žalojimo (MLOŽ), o moterų atstovavimas politinėje arenoje yra didesnis nei bet kada anksčiau. Tačiau pažadas sukurti pasaulį, kuriame kiekviena moteris ir mergina patirtų visišką lyčių lygybę ir kuriame būtų pašalintos visos teisinės, socialinės ir ekonominės kliūtys, trukdančios joms turėti daugiau teisių, lieka neįgyvendintas. Tiesą sakant, šis tikslas, ko gero, dar labiau nutolęs nei anksčiau, nes nuo COVID-19 pandemijos labiausiai nukentėjo moterys ir mergaitės.

Kokią įtaką lyčių nelygybė daro moterims?

Nepakankamas išsilavinimas lemia įgūdžių trūkumą ir ribotas galimybes darbo rinkoje.

Teisių suteikimas moterims ir mergaitėms yra labai svarbus siekiant plėsti ekonomikos augimą ir skatinti socialinį vystymąsi. Visapusiškas moterų dalyvavimas darbo rinkoje padidintų daugumos šalių ekonomikos augimo rodiklius procentiniais punktais – daugeliu atvejų dviženkliais skaičiais.

Ar yra kitų su lytimi susijusių iššūkių?

Taip. Visame pasaulyje 35 % 15–49 metų amžiaus

moterų yra patyrusios fizinį ir (arba) seksualinį partnerio arba ne partnerio smurtą. 30-yje Afrikos ir Artimųjų Rytų šalių, kuriose žalinga praktika labiausiai paplitusi, 1 iš 3 15–19 metų mergaičių yra patyrusi tam tikrą moterų lytinių organų žalojimo ir (arba) pjaustymo formą, dėl kurios kyla didelė ilgalaikio kraujavimo, infekcijos (įskaitant ŽIV), gimdymo komplikacijų, nevaisingumo ir mirties rizika.

Dėl COVID-19 karantino daugelyje šalių padaugėjo smurto šeimoje atvejų, o tai rodo socialinę moterų ir mergaičių apsaugos svarbą.

ES ir JT partnerystės iniciatyva Spotlight yra pasaulinė daugiametė iniciatyva, kuria siekiama panaikinti visų formų smurtą prieš moteris ir mergaites.

Bet kodėl lyčių lygybė man turėtų būti svarbi?

Nesvarbu, kur gyvenate, lyčių lygybė yra pagrindinė žmogaus teisė. Lyčių lygybės skatinimas yra labai svarbus visose sveikos visuomenės srityse – nuo skurdo mažinimo iki mergaičių ir berniukų sveikatos, švietimo, apsaugos ir gerovės skatinimo.

Ką galime padaryti, kad išspręstume šias problemas?

Jei esate mergaitė, galite mokykloje padėti savo bendraklasėms daryti tą patį ir kovoti už savo teisę gauti seksualinės ir reprodukcinės sveikatos paslaugas. Jei esate moteris, galite atkreipti dėmesį į nesąmoningus šališkumus ir netiesiogines implikacijas, kurios sudaro netyčinę ir dažnai nematomą kliūtį lygioms galimybėms.

Jei esate vyras arba berniukas, galite veikti kartu su moterimis ir merginomis, siekdami lyčių lygybės ir palaikyti sveikus, pagarbius santykius.

Galite finansuoti švietimo kampanijas, skirtas pažaboti tokias kultūrines praktikas kaip moterų lytinių organų žalojimas, ir pakeisti žalingus įstatymus, kurie riboja moterų ir mergaičių teises ir neleidžia joms išnaudoti viso savo potencialo.

Norėdami sužinoti daugiau apie 5 tikslą ir kitus darnaus vystymosi tikslus, apsilankykite:

<http://www.un.org/sustainabledevelopment>

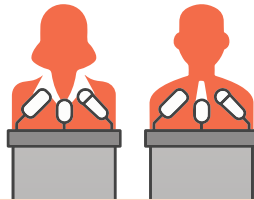
DARNAUS VYSTYMO SI TIKSLAI

SIEKTI LYČIŲ LYGYBĖS IR SUTEIKTI TEISIŲ VISOMS MOTERIMS IR MERGAITĖMS

PRIREIKTŲ DAR

40 metų,

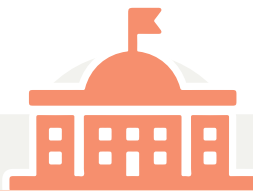

KAD MOTERYS IR VYRAI DABARTINIŲ TEMPU
BŪTŲ VIENODAI ATSTOVAUJAMI
NACIONALINĖJE POLITINĖJE LYDERYSTĖJE

MOTERŲ DALIS NACIONALINIŲSE
PARLAMENTUOSE

22,4 %

2015

26,2 %

2022

DIDINTI Į LYČIŲ LYGYBĘ ORIENTUOTUS BIUDŽETUS

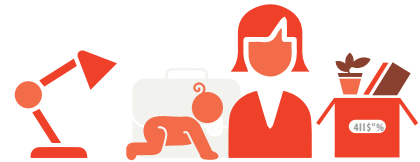
ŠALIŲ, TURINČIŲ
LYČIŲ IR BIUDŽETO
ASIGNAVIMŲ
STEBĖJIMO
SISTEMAS, DALIS
(2018–2021)

26 % | VISAPUSIŠKA
SISTEMA

59 % | TURI TAM TIKRŲ
SISTEMOS ELEMENTŲ

15 % | TRŪKSTA MINIMALIŲ
SISTEMOS ELEMENTŲ

2019 m. MOTERYS SUDARĖ

39 %

VISŲ
DIRBANČIŲJŲ

BET

45 %

NETEKUSIŲJŲ

DARBO PASAULYJE

(2020 m.)

DAUGIAU NEI 1 IŠ 4 MOTERŲ
(VYRESNIŲ NEI 15 m.)

BENT KARTĄ PER SAVO GYVENIMĄ
PATYRĖ ARTIMO PARTNERIO SMURTĄ
(641 mln.).

TIK 57 %

MOTERŲ (15–49 m.)

PAČIOS PRIIMA PAGRĮSTUS
SPRENDIMUS DĖL LYTINĖS IR
REPRODUKCIŲSVEIKATOS PRIEŽIŪROS

(64 šalys, 2007–2021 m.)

ŠVARUS VANDUO IR HIGIENA: KODĖL TAI SVARBU

Kokio tikslo siekiama?

Užtikrinti visiems galimybę naudotis saugiais vandens šaltiniais ir sanitarinėmis sąlygomis.

Kodėl?

Galimybė naudotis vandeniu, sanitarija ir higiena yra žmogaus teisė. Vandens poreikis viršija gyventojų skaičiaus augimą, o pusė pasaulio gyventojų jau patiria didelį vandens trūkumą bent vieną mėnesį per metus.

Vanduo yra labai svarbus ne tik sveikatai, bet ir skurdo mažinimui, aprūpinimui maistu, taikai ir žmogaus teisėms, ekosistemoms ir švietimui. Nepaisant to, šalys susiduria su vis didesniais iššūkiais, susijusiais su vandens trūkumu, vandens tarša, su vandeniu susijusiomis ekosistemomis ir bendradarbiavimu tarpvalstybiniuose vandens baseinuose.

**6 ŠVARUS VANDUO
IR HIGIENA**

**Apie 2 mlrd.
žmonių visame
pasaulyje vis
dar neturi
saugiai
tvarkomo
geriamojo
vandens,
iš jų 771 mln.
neturi švaraus
geriamojo
vandens**

Su kokiais iššūkiais susiduriama neturint švaraus vandens ir sanitarinių sąlygų?

2017 metais maždaug 3 milijardai žmonių visame pasaulyje neturėjo galimybės saugiai nusiplauti rankų namuose – tai vienas pigiausių, paprasčiausių ir veiksmingiausių būdų užkirsti kelią ligoms, pavyzdžiui, koronavirusui, plisti.

Vandens, sanitarijos ir higienos paslaugos taip pat ne visada teikiamos medicinos priežiūros įstaigose: 2016 metais kas ketvirtoje gydymo įstaigoje visame pasaulyje trūko vandens, kas penktoje – sanitarijos paslaugų, o dviejose iš penkių – muilo ir vandens arba alkoholio pagrindu pagamintų priemonių rankų priežiūrai.

Net šiandien 4,2 mlrd. žmonių vis dar kasdien susiduria su sunkumais, norėdami gauti net pačias būtiniausias paslaugas. Iš jų 673 milijonai žmonių tuština atvirame lauke.

Tvariai valdydami vandenį, taip pat galime geriau valdyti maisto ir energijos gamybą bei prisidėti prie tinkamo darbo ir ekonomikos augimo. Be to, galime išsaugoti savo vandens

ekosistemas, jų biologinę įvairovę ir imtis veiksmų klimato kaitos atžvilgiu.

Ar vandens ir klimato pokyčiai yra susiję?

Daugelyje vietų vandens prieinamumas tampa mažiau nuspėjamas. Kai kuriuose regionuose sausros dar labiau didina vandens trūkumą ir taip daro neigiamą poveikį žmonių sveikatai ir produktyvumui bei kelia grėsmę tvariam vystymuisi ir biologinei įvairovei visame pasaulyje.

Užtikrinti, kad visi galėtų naudotis tvariomis vandens ir sanitarijos paslaugomis, yra labai svarbi klimato kaitos švelninimo strategija ateinantiems metams.

Be geresnės infrastruktūros ir valdymo milijonai žmonių ir toliau kasmet mirs nuo su vandeniu susijusių ligų, pavyzdžiui, maliarijos ir viduriavimo, o biologinė įvairovė dar labiau nyks, ekosistemų atsparumas prastės, o tai kenks gerovei ir pastangoms kurti tvaresnę ateitį.

Ką galime padaryti?

Pilietinės visuomenės organizacijos turėtų siekti, kad vyriausybės prisiimtų atsakomybę, investuotų į mokslinius vandens tyrimus ir plėtrą, skatintų moterų, jaunimo ir vietinių bendruomenių įtraukimą į vandens išteklių valdymą.

Suvokdami šiuos vaidmenis ir imdamiesi veiksmų, pasieksime abiem pusėms naudingų rezultatų, padidinsime žmonių ir ekologinių sistemų tvarumą ir vientisumą.

Taip pat galite dalyvauti Pasaulinės vandens dienos ir Pasaulinės tualetų dienos kampanijose, kuriomis siekiama suteikti informacijos ir įkvėpimo imtis veiksmų higienos klausimais.

Norėdami sužinoti daugiau apie 6 tikslą ir kitus darnaus vystymosi tikslus, apsilankykite:

<http://www.un.org/sustainabledevelopment/wateractiondecade.org>

DARNAUS VYSTYMO SI TIKSLAI

UŽTIKRINTI VISIEMS GALIMYBĘ NAUDOTIS SAUGIAIS VANDENS ŠALTINIAIS IR SANITARINĖMIS SĄLYGOMIS

SU VANDENIU SUSIJUSIOS EKOSISTEMOS PASAULYJE

NYKSTA NERIMĄ KELIANČIU GREIČIU

PER PASTARUOSIUS 300 METŲ

VIRŠ 85 %

PLANETOS ŠLAPŽEMIŲ
IŠNYKO

MAŽIAUSIAI
3 mlrd. ŽMONIŲ

NEŽINO, KOKIA YRA VANDENS,
NUO KURIO JIE
PRIKLAUSO, KOKYBĖ,
NES TRŪKSTA STEBĖENOS

733+ mln. ŽMONIŲ

GYVENA ŠALYSE,
KURIOSE YRA
DIDELIS IR KRITINIS
VANDENS TRŪKUMO
LYGIS (2019)

NORINT IKI 2023 M. PASIEKTI GERIAMOJO VANDENS, SANITARIJOS ir
HIGIENOS TIKSLUS REIKIA **4** KARTUS PADIDINTI PAŽANGOS TEMPĄ

DABARTINIAIS TEMPAIS, 2030

1,6 mlrd. ŽMONIŲ

TRŪKS
SAUGIAI TVARKOMO
GERIAMOJO VANDENS

2,8 mlrd. ŽMONIŲ

TRŪKS
SAUGIAI TVARKOMŲ
SANITARINIŲ SĄLYGŲ

1,9 mlrd. ŽMONIŲ

TRŪKS
PAGRINDINIŲ RANKŲ
HIGIENOS PRIEMONIŲ

**TIK
KETVIRTADALIS**

DUOMENIS TEIKIANČIŲ
ŠALIŲ TURI DAUGIAU
NEI 90 %

**TARPVALSTYBINIŲ VANDENŲ,
KURIEMS TAIKOMI
VEIKLOS SUSITARIMAI**
(2020)

7 PRIEINAMA IR ŠVARI ENERGIJA

PRIEINAMA IR ŠVARI ENERGIJA: KODĖL TAI SVARBU

Kokio tikslo siekiama?

Užtikrinti visiems prieinamą, patikimą, tvarią ir šiuolaikišką energiją.

Kodėl?

Gerai sukurta energetikos sistema palaiko visus sektorius: nuo verslo, medicinos ir švietimo iki žemės ūkio, infrastruktūros, komunikacijų ir aukštųjų technologijų.

Skurdesnėse šalyse sparčiai daugėja galimybių naudotis elektros energija, gerėja energijos vartojimo efektyvumas, o atsinaujinti

energią teikia įspūdingos naudos.

Vis dėlto reikia daugiau dėmesio skirti tam, kad 2,8 mlrd. žmonių turėtų geresnes galimybes naudotis švariu ir saugiu maistui gaminti skirtu kuru ir technologijomis.

Kodėl šis tikslas man turėtų rūpėti?

Daugelį dešimtmečių iškastinis kuras, pvz., anglis, nafta ar dujos, buvo pagrindiniai elektros gamybos šaltiniai, tačiau deginant anglies kurą išsiskiria

770 mln.
žmonių
visame
pasaulyje
neturi
galimybės
naudotis
elektra

daug šiltnamio efektą sukeliančių dujų, kurios sukelia klimato kaitą ir daro žalingą poveikį žmonių gerovei bei aplinkai.

Ši problema liečia visus. Be to, pasaulinės elektros energijos suvartojimas sparčiai auga. Trumpai tariant, be stabilaus elektros tiekimo šalys negalės ap rūpinti savo ekonomikos.

Kiek žmonių gyvena be elektros?

Šiuo metu beveik 9 iš 10 žmonių turi galimybę naudotis elektra, tačiau reikės įdėti daugiau pastangų, norint pasiekti 789 milijonus žmonių visame pasaulyje (vien tik į pietus nuo Sacharos esančioje Afrikoje yra 548 milijonai žmonių), kurie neturi galimybės naudotis elektros energija.

Neturėdamos elektros energijos moterys ir mergaitės turi valandų valandas nešioti vandenį, klinikose neįmanoma laikyti vakcinų vaikams, daugelis moksleivių naktį negali ruošti namų darbų, o žmonės negali užsiimti konkurencingu verslu. Lėta pažanga ieškant švaraus maisto gamavimo sprendimų kelia didelį susirūpinimą visame pasaulyje, nes tai turi įtakos ir žmonių sveikatai, ir aplinkai, o jei iki 2030 m. nepasieksime

užsibrėžto tikslo, beveik trečdalis pasaulio gyventojų – daugiausia moterys ir vaikai – ir toliau bus veikiami kenksmingos namų ūkių oro taršos.

Kokias pasekmes gali turėti prieigos prie energijos trūkumas?

Energijos trūkumas gali apsunkinti pastangas suvaldyti COVID-19 daugelyje pasaulio šalių. Energetinės paslaugos yra labai svarbios siekiant užkirsti kelią ligoms ir kovoti su pandemijomis – nuo elektros energijos tiekimo sveikatos priežiūros įstaigoms ir švaraus vandens tiekimo būtiniausioms higienos reikmėms iki komunikacijos ir IT paslaugų, kurios sujungia žmones išlaikant socialinę atskirtį.

Ką galime padaryti, kad išspręstume šias problemas?

Šalys gali paspartinti perėjimą prie įperkamos, patikimos ir tvarios energetikos sistemos investuodamos į atsinaujinančius energijos išteklius, teikdamos pirmenybę efektyviam energijos vartojimui ir diegdamos švarios energijos technologijas bei infrastruktūrą.

Įmonės gali palaikyti ir saugoti ekosistemas, įsipareigodamos 100 % veiklai reikalingos elektros energijos gauti iš atsinaujinančių šaltinių.

Darbdaviai gali sumažinti vidinę transporto paklausą teikdami pirmenybę telekomunikacijoms ir skatindami mažiau energijos naudojančias transporto rūšis, pavyzdžiui, keliones traukiniais, o ne automobiliais ir lėktuvais. Investuotojai gali daugiau investuoti į tvarios energetikos paslaugas, greitai pristatydami į rinką naujas technologijas iš įvairių tiekėjų.

Elektros energiją galite taupyti įjungdami prietaisus į maitinimo tinklą ir visiškai juos išjungdami, kai nenaudojate, įskaitant kompiuterį. Taip pat galite važiuoti dviračiu, eiti pėsčiomis arba važiuoti viešuoju transportu, kad sumažintumėte anglies dioksido išmetimą.

Norėdami sužinoti daugiau apie 7 tikslą ir kitus darnaus vystymosi tikslus, apsilankykite:

<http://www.un.org/sustainabledevelopment>

DARNAUS VYSTYMO SI TIKSLAI

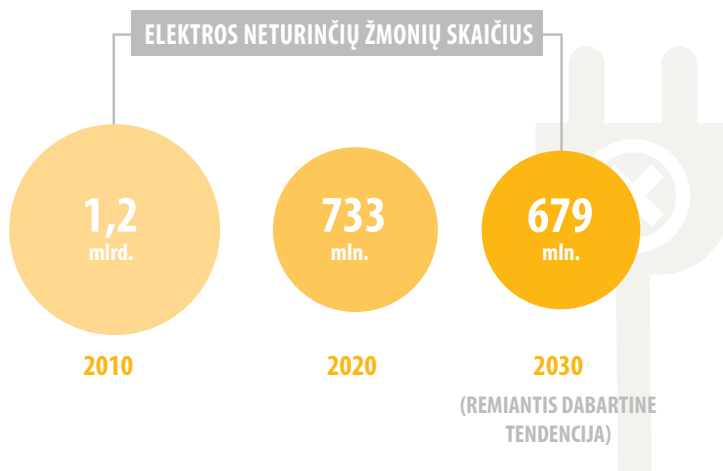

UŽTIKRINTI VISIEMS PRIEINAMĄ, PATIKIMĄ, TVARIĄ IR ŠIUOLAIKIŠKĄ ENERGIJĄ

ĮSPŪDINGA ELEKTRIFIKAVIMO PAŽANGA

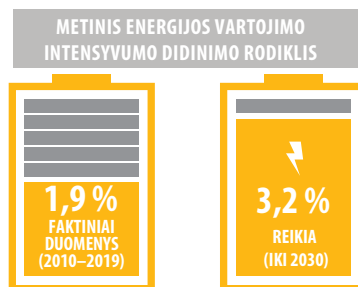
SULĖTĖJO

DĖL IŠŠŪKIO PASIEKTI SUNKIAUSIAI PASIEKIAMUS ŽMONES

ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO PAŽANGA

TURI BŪTI SPARTESNĖ, KAD BŪTŲ PASIEKTI PASAULINIAI KLIMATO TIKSLAI

2,4 mlrd. ŽMONIŲ

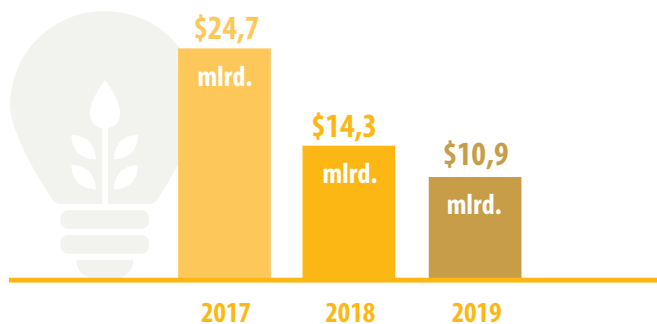

VIS DAR NAUDOJA NEEFECTYVIAS IR TARŠIAS MAISTO GAMINIMO SISTEMAS

(2020)

TARPTAUTINIAI FINANSINIAI SRAUTAI BESIVYSTANČIŲ ŠALIŲ ATSINAUJINANČIOS ENERGIJOS ŠALTINIAMS

MAŽĖJO ANTRUS METUS IŠ EILĖS

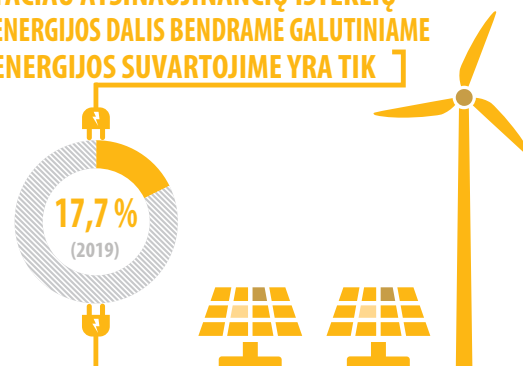

2010–2019 m. BENDRAS ATSINAUJINANČIOS ENERGIJOS SUVARTOJIMAS PADIDĖJO

KETVIRTADALIU

TAČIAU ATSINAUJINANČIŲ IŠTEKLIŲ ENERGIJOS DALIS BENDRAMĖ GALUTINIAME ENERGIJOS SUVARTOJIME YRA TIK

8 DERAMAS DARBAS IR EKONOMINIS AUGIMAS

DERAMAS DARBAS IR EKONOMINIS AUGIMAS: KODĖL TAI SVARBU

Kokio tikslo siekiama?

Skatinti įtraukų ir darnų ekonomikos augimą, užimtumą ir deramą darbą.

Kodėl?

Tvarus ir įtraukus ekonomikos augimas gali paskatinti pažangą, sukurti visiems tinkamas darbo vietas ir pagerinti gyvenimo lygį.

Dar prieš COVID-19 protrūkį vienoje iš penkių šalių, kur skurde gyvena milijardai žmonių, buvo numatoma, kad 2020 m. pajamos vienam gyventojui sumažės.

Dabar su pandemija susiję ekonominiai ir finansiniai sukrėtimai, tokie kaip pramonės gamybos sutrikimai, finansų rinkų nepastovumas ir didėjantis nesaugumas, stabdo ir taip lėtą ekonomikos augimą ir padidina kitų veiksnių keliamą riziką.

Ką reiškia „deramas“ darbas?

Deramas darbas – tai galimybė kiekvienam gauti produktyvų ir teisingas pajamas užtikrinantį darbą, saugumą darbo vietoje ir socialinę šeimų apsaugą,

2020 m.
22 %
pasaulio

jaunimo
nedalyvavo
nei švietimo,
nei užimtumo,
nei mokymo
veikloje

geresnes asmeninio tobulėjimo ir socialinės integracijos perspektyvas.

Dėl nuolatinio deramo darbo galimybių trūkumo, nepakankamų investicijų ir nepakankamo vartojimo silpnėja pagrindinis socialinis susitarimas, kuriuo grindžiama demokratinė visuomenė: visi turi dalytis pažanga.

Kiek žmonių yra bedarbiai?

Manoma, kad pandemija turės pražūtingą poveikį pasauliniam nedarbui. Tarptautinės darbo organizacijos skaičiavimais, 2020 metų antrąjį ketvirtį darbo valandų skaičius pasaulyje gali sumažėti 14 %. Tai atitinka maždaug 400 milijonų visą darbo dieną dirbančių asmenų, kurie dirbtų 48 valandų darbo savaitę. Pasaulinio nedarbo padidėjimas 2020 metais priklausys nuo to, kaip veiksmingai politikos priemonėmis bus išsaugotos esamos darbo vietos ir padidinta darbo jėgos paklausa prasidėjus atsigavimo etapui. Nuo COVID-19 pandemijos pradžios daugiau nei kas šeštas jaunuolis nustojo dirbti, o tų, kurie liko dirbti, darbo valandos sutrumpėjo 23 %.

Turizmas yra vienas iš ekonomikos sektorių, kurį labiausiai paveikė COVID-19 pandemija dėl sienų uždarymo, kelionių draudimų ir karantino priemonių. Priklausomai nuo to, kada bus panaikinti kelionių apribojimai ir vėl atsidarys valstybių sienos, tarptautinių kelionių skaičius 2020 metais gali sumažėti 60–80 %, palyginti su 2019 metais.

Ką galime padaryti, kad išspręstume šias problemas?

Norint suteikti jaunimui kuo geresnes galimybes gauti deramą darbą, reikia investuoti į kuo kokybiškesnį švietimą ir mokymą, suteikti jaunimui darbo rinkos poreikius atitinkančius įgūdžius, sudaryti jiems galimybę naudotis socialine apsauga ir pagrindinėmis paslaugomis, nepriklausomai nuo darbo sutarties tipo, taip pat suvienodinti sąlygas, kad visiems jauniems žmonėms, nepriklausomai nuo jų lyties, pajamų lygio ar socialinės ir ekonominės padėties, būtų suteiktos našaus užimtumo galimybės.

Vyriausybės gali siekti sukurti dinamišką, tvarią, modernią ir į žmones orientuotą ekonomiką, skatinamos jaunimo užimtumą ir ypač moterų ekonominį įgalinimą bei visiems deramą darbą.

Tinkamų sveikatos ir saugos priemonių įgyvendinimas ir palankios darbo aplinkos skatinimas yra labai svarbūs siekiant užtikrinti darbuotojų saugą, ypač sveikatos priežiūros darbuotojams ir teikiančioms pagrindines paslaugas.

Norėdami sužinoti daugiau apie 8 tikslą ir kitus darnaus vystymosi tikslus, apsilankykite:

<http://www.un.org/sustainabledevelopment>

DARNAUS VYSTYMO SI TIKSLAI

SKATINTI TVARŲ, ĮTRAUKŲ IR DARNŲ EKONOMIKOS AUGIMĄ, VISAPUSIŠKĄ IR NAŠŲ UŽIMTUMĄ IR DERAMĄ DARBĄ

PASAULIO EKONOMIKOS ATSIGAVIMĄ STABDO:

NAUJOS COVID-19
BANGOS

AUGANTI
NFLIACIJA

TIEKIMO
GRANDINĖS
SUTRIKIMAI

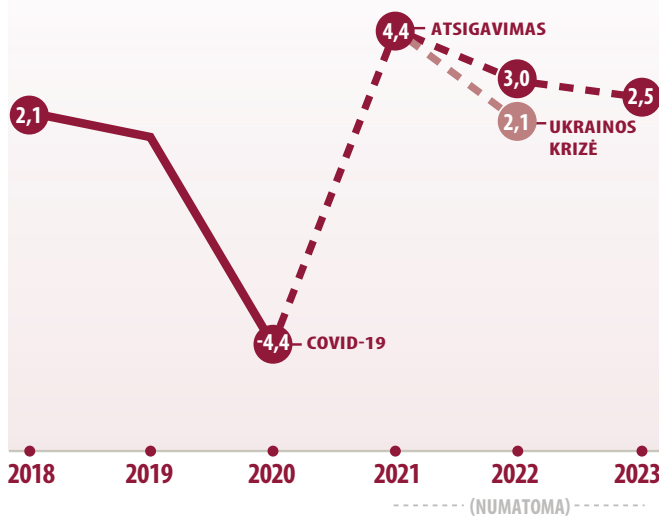
POLITIKOS
NEAPIBRĖŽTUMAS

DARBO RINKOS
IŠŠŪKIAI

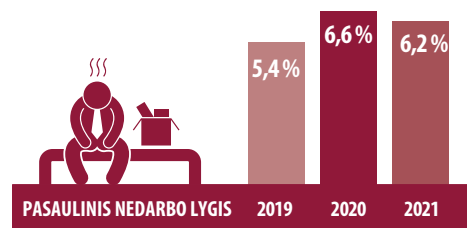
PASAULIO EKONOMIKOS ATSIGAVIMĄ DAR LABIAU STABDO UKRAINOS KRIZĖ

METINIS PASAULIO REALAUS BVP (%)
VIENAM GYVENTOJUI AUGIMO TEMPAS
(2018–2023)

PASAULINIS NEDARBAS

IŠLIKS AUKŠTESNIAME LYGYJE NEI
PRIEŠ PANDEMIJĄ BENT IKI **2023**

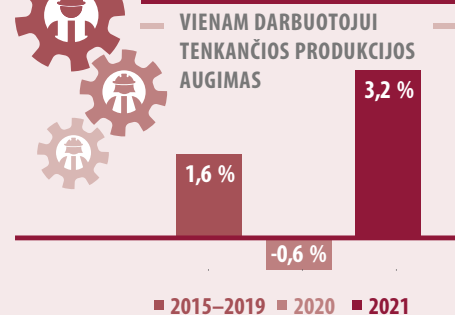

1 IŠ 10 VAIKŲ PASAULYJE

YRA ĮTRAUKTI Į DARBĄ

DARBUOTOJŲ NAŠUMAS IŠAUGO, BET NE MAŽIAUSIAI IŠSIVYSČIUSIOSE ŠALYSE

9 PRAMONĖ, INOVACIJOS IR INFRASTRUKTŪRA

PRAMONĖ, INOVACIJOS IR INFRASTRUKTŪRA: KODĖL TAI SVARBU

Kokio tikslo siekiama?

Kurti atsparią infrastruktūrą, skatinti įtraukią ir tvarią industrializaciją ir naujovių diegimą.

Kodėl?

Ekonomikos augimas, socialinė plėtra ir klimato kaitos veiksmai labai priklauso nuo investicijų į infrastruktūrą, tvarią pramonės plėtrą ir technologijų pažangą. Atsižvelgiant į sparčiai besikeičiančią

pasaulio ekonominę aplinką ir didėjančią nelygybę, tvarus augimas turi apimti industrializaciją, kuri, pirma, suteiktų galimybių visiems žmonėms, antra, būtų paremta inovacijomis ir atsparia infrastruktūra.

Taigi, kokia problema?

Dar prieš prasidedant COVID-19 pandemijai, pasaulinė gamyba, kuri laikoma bendro ekonomikos augimo varikliu, nuolat ma-

66 %
pasaulio
gyventojų
naudojasi
internetu.
Mažiausiai
išsivysčiusiose
šalyse
36 %
gyventojų turi
prieigą prie
internetu

žėjo dėl tarifų ir prekybos įtampos. Dėl pandemijos sukeltas gamybos nuosmukis dar labiau paveikė pasaulio ekonomiką.

Be to, per pirmuosius penkis 2020 metų mėnesius oro uostų sektorius, kuris taip pat yra svarbus ekonomikos plėtros variklis, patyrė didžiausią nuosmukį per visą savo istoriją – dėl pasaulinių skrydžių sustabdymo 51 % sumažėjo oro linijų keleivių.

Daugelyje besivystančių šalių trūksta pagrindinės infrastruktūros, pvz., kelių, informacinių ir ryšių technologijų, sanitarijos, elektros energijos ir vandens. 2019 metais išsivysčiusiose šalyse internetu naudojosi apie 87 % žmonių, o mažiausiai išsivysčiusiose šalyse – tik 19 %.

Kokią pažangą jau padarėme?

Pasaulyje išaugo investicijos į mokslinius tyrimus ir plėtrą, taip pat padidėjo finansavimas besivystančių šalių ekonominei infrastruktūrai, padaryta pažanga mobiliojo ryšio srityje, nes beveik visi pasaulio gyventojai (97 %) gyvena mobiliojo ryšio signalo pasiekiamumo vietoje.

Kodėl man turėtų rūpėti?

Įtrauki ir tvari industrializacija kartu su inovacijomis ir infrastruktūra gali išlaisvinti dinamiškas ir konkurencingas ekonomines jėgas, kurios sukuria užimtumą ir pajamas. Jos atlieka pagrindinį vaidmenį diegiant ir skatinant naujas technologijas, palengvinant tarptautinę prekybą ir sudarant sąlygas efektyviai naudoti išteklius.

Naujų pramonės šakų augimas reiškia, kad daugelio iš mūsų gyvenimo lygis gerėja. Jei pramonės šakos sieks tvarumo, toks požiūris turės teigiamą poveikį aplinkai.

Kokia yra neveiklumo kaina?

Kaina yra didelė. Panaikinti skurdą būtų sunkiau, atsižvelgiant į pramonės, kaip pagrindinės pasaulinės plėtros darbotvarkės, skatinančios panaikinti skurdą ir skatinti darnų vystymąsi, vaidmenį.

Be to, nesugebėjimas tobulinti infrastruktūros ir skatinti technologines naujoves gali sukelti prastą sveikatos priežiūrą, netin-

kamas sanitarines sąlygas ir ribotas galimybes gauti išsilavinimą.

Kaip galime padėti?

Nustatykite standartus ir skatinkite reglamentus, užtikrinančius tvarų įmonės projektų ir iniciatyvų valdymą.

Bendradarbiaukite su NVO ir viešuoju sektoriumi, kad padėtume skatinti tvarų augimą besivystančiose šalyse.

Pagalvokite, kokį poveikį pramonė daro jūsų gyvenimui ir gerovei, ir naudodamiesi socialine žiniasklaida reikalaukite, kad politikos veikėjai pirmenybę teiktų darnaus vystymosi tikslams.

Norėdami sužinoti daugiau apie 9 tikslą ir kitus darnaus vystymosi tikslus, apsilankykite:

<http://www.un.org/sustainabledevelopment>

DARNAUS VYSTYMO SI TIKSLAI

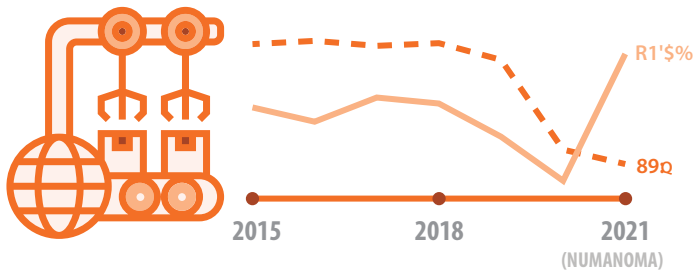
KURTI ATSPARIĄ INFRASTRUKTŪRĄ, SKATINTI ĮTRAUKIĄ IR TVARIĄ INDUSTRIALIZACIJĄ IR NAUJOVIŲ DIEGIMĄ

PASAULINĖ GAMYBA

ATSIGAVO PO PANDEMIJOS,

MAŽIAUSIAI IŠSIVYSČIUSIOS
ŠALYS LIKO NUOŠALYJE

GAMYBOS AUGIMAS

SMULKIOS PRAMONĖS ŠAKOS

NETURI GALIMYBĖS GAUTI
FINANSINĖS PARAMOS
ATSIGAVIMUI

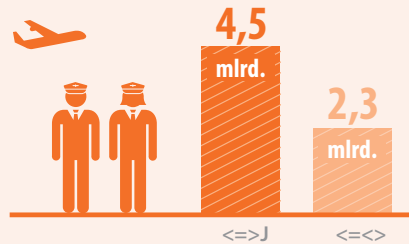

TIK 1 IŠ 3 MAŽŲ GAMINTOJŲ
GAUNA PASKOLĄ AR KREDITĄ
(2020–2021)

KELEIVINIŲ ORO LINIJŲ PRAMONĖ

VIS DAR STENGIASI

SUSIGRĄŽINTI
KATASTROFIŠKUS NUOSTOLIUS

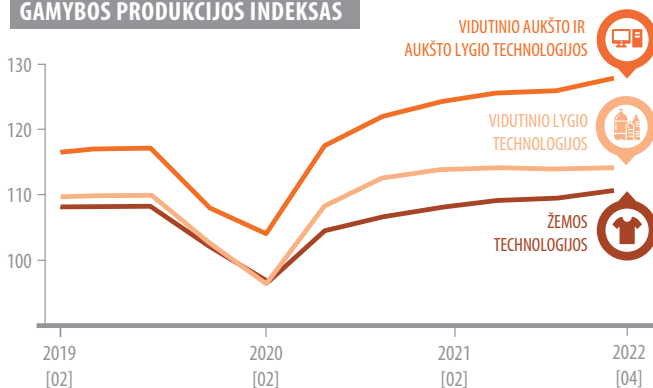

2,3 mlrd. KELEIVIŲ 2021 m.,
PALYGINTI SU 4,5 mlrd. 2019

AUKŠTŲJŲ TECHNOLOGIJŲ PRAMONĖS ŠAKOS

YRA DAUG ATSPARESNĖS KRIZĖMS
NEI ŽEMŲJŲ TECHNOLOGIJŲ ŠAKOS

GAMYBOS PRODUKCIJOS INDEKSAS

KRIZĖ NEIGIAMAI PAVEIKĖ
1 IŠ 3 GAMYBOS DARBO VIETŲ

SUMAŽINTI NELYGYBĘ: KODĖL TAI SVARBU

Kokio tikslo siekiama?

Mažinti nelygybę tarp šalių ir pačiose šalyse.

Kodėl?

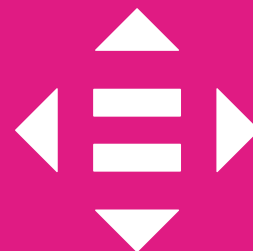
Visame pasaulyje ir toliau išlieka nelygybė dėl pajamų, lyties, amžiaus, negalios, seksualinės orientacijos, rasės, klasės, etninės priklausomybės, religijos ir galimybių. Nelygybė kelia grėsmę ilgalaikiam socialiniam ir ekonominiam vystymuisi, kenkia skurdo mažinimui ir žlugdo žmonių pilnatvės jausmą bei savivertę. Tai, savo ruožtu, gali paskatinti nusikaltamumą, ligas ir aplinkos blogėjimą.

Negalime pasiekti tvaraus vystymosi ir padaryti planetos geresnės visiems, jei žmonės neturi galimybės gyventi geriau. Nepaisant kai kurių teigiamų ženklų, nelygybė didėja daugiau kaip 70 % pasaulio gyventojų, o tai didina susiskaldymo riziką ir stabdo ekonominį ir socialinį vystymąsi. Be to, dėl COVID-19 labiausiai nukenčia pažeidžiamiausi žmonės, o tos pačios grupės dažnai patiria didesnę diskriminaciją.

Kokie yra nelygybės pavyzdžiai?

Moterys ir vaikai, neturintys galimybės naudotis

10 SUMAŽINTI
NELYGYBĘ

Beveik
2 iš 10
asmenų nurodė,
kad asmeniškai
patyrė
diskriminaciją
bent vienu
iš tarptautinėje
žmogaus teisių
teisėje
nustatytų
pagrindų

sveikatos priežiūros paslaugomis, kasdien miršta nuo ligų, kurių galima išvengti, pavyzdžiui, tymų ir tuberkuliozės, arba gimdymo metu. Vyresnio amžiaus žmonės, migrantai ir pabėgėliai susiduria su galimybių trūkumu ir diskriminacija – ši problema aktuali visose pasaulio šalyse. Vienas iš penkių asmenų nurodė, kad buvo diskriminuojamas bent dėl vieno tarptautinės žmogaus teisių teisės draudžiamo diskriminacijos pagrindo.

Trys iš dešimties neįgaliųjų asmeniškai patyrė diskriminaciją, o tarp neįgalių moterų ji dar didesnė, įskaitant diskriminaciją dėl religijos, etninės priklausomybės ir lyties, o tai rodo, kad reikia skubiai imtis priemonių, skirtų kovoti su įvairiomis ir besikertančiomis diskriminacijos formomis.

Kaip kovojame su diskriminacija?

Šiandieniniame pasaulyje visi esame tarpusavyje susiję. Tokios problemos ir iššūkiai kaip skurdas, klimato kaita, migracija ar ekonominės krizės niekada neapsiriboja tik viena šalimi ar regionu.

Net turtingiausiose šalyse vis dar yra bendruomenių, gyvenančių visiškame skurde. Seniausios demokratijos šalys vis dar kovoja su rasizmu, homofobija, transfobija ir religine netolerancija. Visuotinė nelygybė paliečia mus visus, nesvarbu, kas mes esame ir iš kur esame kilę.

Ar galima užtikrinti visų lygybę?

Galima ir būtina pasiekti, kad visiems būtų užtikrintas orus gyvenimas. Politinė, ekonominė ir socialinė politika turi būti universali, ypatingą dėmesį skiriant nepalankioje padėtyje esančių ir marginalizuotų bendruomenių poreikiams.

Ką galime padaryti?

Nelygybei mažinti reikia transformacinių pokyčių. Reikia dėti daugiau pastangų, kad būtų panaikintas itin didelis skurdas ir badas, daugiau investuoti į sveikatos apsaugą, švietimą, socialinę apsaugą ir tinkamas darbo vietas, ypač jaunimui, migrantams, pabėgėliams ir kitoms pažeidžiamoms bendruomenėms.

Šalyse svarbu suteikti daugiau galių ir skatinti integracinį socialinį ir ekonominį augimą. Galime užtikrinti lygias galimybes ir sumažinti pajamų nelygybę, jei panaikinsime diskriminacinius įstatymus, politiką ir praktiką.

Turime užtikrinti, kad priimant sprendimus pasauliniais klausimais besivystančioms šalims būtų geriau atstovaujama, kad sprendimai būtų veiksmingesni, patikimesni ir kad būtų imamasi atsakomybės.

Vyriausybės ir kitos suinteresuotosios šalys taip pat gali skatinti saugią, reguliarią ir atsakingą migraciją, įskaitant suplanuotą ir gerai valdomą politiką, skirtą milijonams žmonių, kurie paliko savo namus siekdami geresnio gyvenimo dėl karo, diskriminacijos, skurdo, galimybių trūkumo ir kitų migraciją skatinančių veiksnių.

Norėdami sužinoti daugiau apie 10 tikslą ir kitus darnaus vystymosi tikslus, apsilankykite:

<http://www.un.org/sustainabledevelopment>

DARNAUS VYSTYMO SI TIKSLAI

MAŽINTI NELYGBĘ TARP ŠALIŲ IR PAČIOSE ŠALYSE

PANDEMIJA

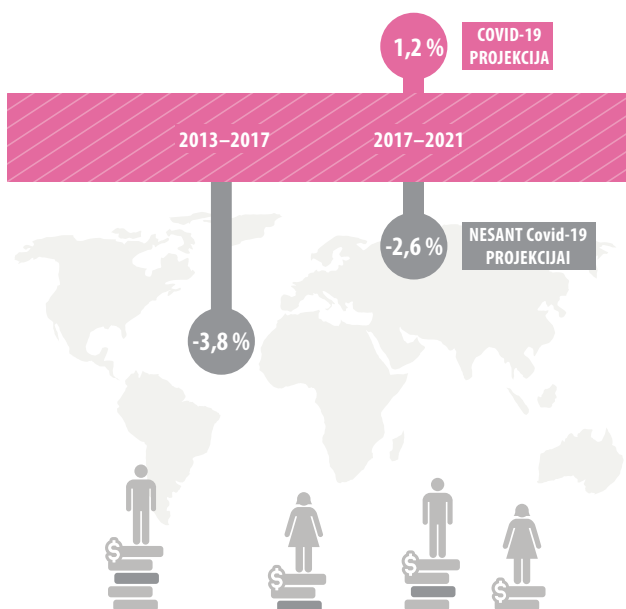

SUKĖLĖ PIRMAJĄ IŠAUGUSIĄ

PAJAMŲ NELYGBĘ TARP ŠALIŲ PER PASTARĄJĄ KARTĄ

PAJAMŲ NELYGBĖS POKYTIS TARP ŠALIŲ (2013–2021)

5 895 MIGRANTAI

NETEKO GYVYBĖS 2021 m.

DAUGIAUSIAI MIGRANTŲ AUKŲ NUO 2017 m.

1 IŠ 5

ASMENŲ PATYRĖ

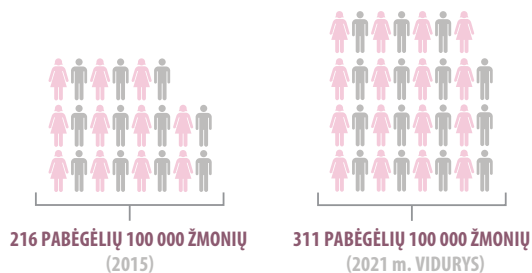
DISKRIMINACIJĄ

BENT VIENU IŠ TARPTAUTINĖJE ŽMOGAUS TEISIŲ TEISĖJE NUSTATYTŲ PAGRINDŲ

PASAULINIS PABĖGĖLIŲ SKAIČIUS PASIEKĖ REKORDINĮ LYGĮ

KARAS UKRAINOJE DAR LABIAU DIDINA PASAULINĮ SKAIČIŲ

PABĖGĖLIŲ, ESANČIŲ UŽ SAVO KILMĖS ŠALIES RIBŲ, SKAIČIUS 2015–2021 m. PADIDĖJO 44 %

11 DARNŪS MIESTAI IR BENDRUOMENĖS

DARNŪS MIESTAI: KODĖL JIE YRA SVARBŪS?

Kokio tikslo siekiama?

Pasiekti, kad miestai ir gyvenvietės taptų įtraukūs, saugūs, atsparūs ir darnūs.

Kodėl?

Daugiau kaip 90 % COVID-19 atvejų pasitaiko miestuose, o labiausiai nukentčia 1 milijardas tautiškai apgyvendintų pasaulio lūšnynų gyventojų. Dar iki koronaviruso pandemijos sparti urbanizacija reiškė, kad 4 milijardai žmonių –

daugiau nei pusė pasaulio gyventojų – pasaulio miestuose susidūrė su didėjančia oro tarša, netinkama infrastruktūra ir paslaugomis bei neplanuota miestų plėtra.

Sėkmingi COVID-19 priemonių įgyvendinimo pavyzdžiai rodo nepaprastą miesto bendruomenių atsparumą ir gebėjimą prisitaikyti prie naujų normų.

9 iš 10
pasaulio
miestų
gyventojų
kvėpavo oru,
kuris neatitiko
Pasaulio
sveikatos
organizacijos
nustatytų
oro kokybės
gairių

Su kokiais aktualiaisiais iššūkiais šiandien susiduria miestai?

Vieni iš iššūkių – nelygybė ir energijos suvartojimo bei taršos lygis miestuose.

Miestai užima tik 3 % Žemės sausumos, tačiau juose suvartojama 60–80 % energijos ir išmetama 75 % anglies dioksido. Be to, daugelis miestų dėl didelės žmonių koncentracijos ir vietos yra labiau pažeidžiami klimato kaitos ir stichinių nelaimių, todėl norint išvengti žmogiškųjų, socialinių ir ekonominių nuostolių labai svarbu didinti miestų atsparumą.

Kodėl man turėtų rūpėti?

Visi šie klausimai galiausiai palies kiekvieną pilietį. Nelygybė gali sukelti neramumus ir nesaugumą, tarša blogina visų sveikatą ir daro įtaką darbuotojų produktyvumui, taigi ir ekonomikai, o stichinės nelaimės gali sutrikdyti kiekvieno žmogaus gyvenimo būdą.

Kas nutiks, jei miestai bus palikti augti savaime?

Netinkamai suplanuotos urbanizacijos kainą rodo kai kurie didžiuliai lūšnynai, painus eismas, šiltnamio efektą sukeliančių dujų

išmetimas ir besiplečiantys priemiesčiai visame pasaulyje.

Rinkdamiesi tvarią veiklą, mes pasirenkame kurti miestus, kuriuose visi gyventojai gyvena kokybišką gyvenimą ir yra miesto produktyvios dinamikos dalis, kuriant bendrą gerovę ir socialinį stabilumą bei nedaranti žalos aplinkai. Nuo 2020 m. gegužės mėn. dauguma nacionalinių ir miestų vyriausybių persvarsto miestų planavimą, kad padėtų užkirsti kelią kitai pandemijai.

Ar brangu taikyti tvarią praktiką?

Sąnaudos yra minimalios, palyginti su nauda. Pavyzdžiui, funkcinio viešojo transporto tinklo sukūrimas kainuoja, tačiau jo nauda yra didžiulė, nes tai susiję su ekonomine veikla, gyvenimo kokybe, aplinka ir bendra sėkminga tinklinio miesto veikla.

Ką galiu padaryti, kad padėčiau pasiekti šį tikslą?

Aktyviai domėkitės savo miesto valdymu ir tvarkymu. Pasisakykite už tokį miestą, kokio, jūsų manymu, jums reikia.

Sukurkite savo pastato, gatvės ir rajono viziją ir vadovaukitės ja. Ar pakanka darbo vietų? Ar jūsų vaikai gali saugiai nueiti į mokyklą? Ar galite vaikščioti su šeima naktį? Kokiu atstumu yra artimiausias viešasis transportas? Kokia oro kokybė? Kokios yra jūsų bendros viešosios erdvės? Kuo geresnes sąlygas sukursite savo bendruomenėje, tuo didesnis poveikis gyvenimo kokybei.

Norėdami sužinoti daugiau apie 11 tikslą ir kitus darnaus vystymosi tikslus, apsilankykite:

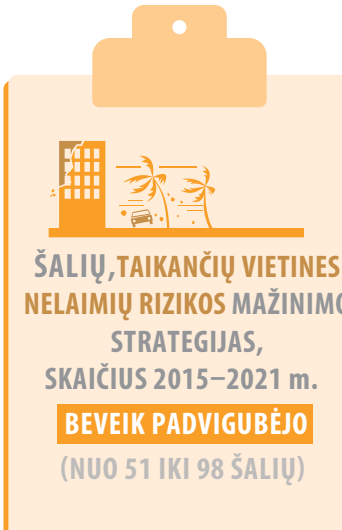
<http://www.un.org/sustainabledevelopment>

DARNAUS VYSTYMO SI TIKSLAI

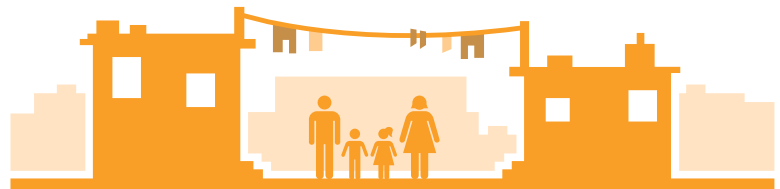

PASIEKTI, KAD MIESTAI IR GYVENVIETĖS TAPTŲ ĮTRAUKŪS, SAUGŪS, ATSPARŪS IR DARNŪS

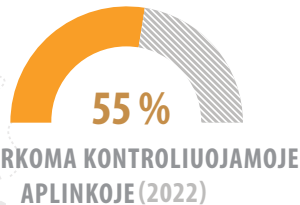
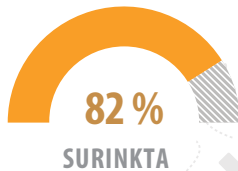
ŠALIŲ, TAIKANČIŲ VIETINES
NELAIMIŲ RIZIKOS MAŽINIMO
STRATEGIJAS,
SKAIČIUS 2015–2021 m.
BEVEIK PADVIGUBĖJO
(NUO 51 IKI 98 ŠALIŲ)

KAD NIEKAS NELIKTŲ
NUOŠALYJE, REIKĖS **DAUGIAU DĖMESIO**
1 MILIJARDUI LŪŠNŲNŲ GYVENTOJŲ

AUGANT MIESTAMS, DAUGĖJA KIETŲJŲ
KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ PROBLEMŲ

KIETOSIOS KOMUNALINĖS
ATLIEKOS PASAULINIŲ
MASTU

99 %

PASAULIO
MIESTŲ
GYVENTOJŲ KVĖPUOJA

UŽTERŠTU ORU

PAGAL NAUJAS PASAULIO
SVEIKATOS ORGANIZACIJOS
ORO KOKYBĖS GAIRES
PM_{2,5} < 5 UG/M³

AFRIKOJE Į PIETUS NUO SACHAROS
MAŽIAU NEI 1/3 MIESTO GYVENTOJŲ TURI PATOGŲ SUSISIEKIMĄ

VIEŠUOJU TRANSPORTU

© UN Photo / Martine Perret

ATSAKINGAS VARTOJIMAS IR GAMYBA: KODĖL TAI SVARBU

Koks tikslas?

Užtikrinti darnius vartojimo ir gamybos modelius.

Kodėl?

Pastarąjį šimtmetį ekonominę ir socialinę pažangą lydėjo aplinkos blogėjimas, keliantis pavojų toms sistemoms, nuo kurių priklaus

so mūsų tolesnis vystymasis ir išlikimas.

COVID-19 suteikia galimybę parengti atkūrimo planus, kurie pakeistų dabartinius bei gamybos modelius paverstų tvariais.

Sėkmingas perėjimas reikš efektyvesnį išteklių nau-

12 ATSAKINGAS
VARTOJIMAS IR
GAMYBA

Elektronikos
atliekų
padaugėjo
38 %,
tačiau
perdirbama
mažiau nei

20 %

dojimą, atsižvelgimą į visą ekonominės veiklos gyvavimo ciklą ir aktyvų dalyvavimą daugiašaliuose aplinkosaugos susitarimuose.

Ką reikėtų pakeisti?

Yra daug vartojimo aspektų, kuriuos paprasčiausiai pakeitus galima padaryti didelį poveikį visai visuomenei. Pavyzdžiui, pasaulinis materialinis pėdsakas, rodantis spaudimą aplinkai palaikyti ekonomikos augimą ir tenkinti materialinius žmonių poreikius, 2017 m., palyginti su 2010 m., išaugo 17,4 %, iki 85,9 milijardo metrinių tonų.

Maisto nuostolių ir atliekų mažinimas gali prisidėti prie aplinkos tvarumo mažinant gamybos sąnaudas ir didinant maisto sistemų veiksmingumą. Šiuo metu vien po derliaus nuėmimo, gabenimo, sandėliavimo ir perdirbimo metu prarandame 13,8 % maisto, o tai sudaro daugiau kaip 400 milijardų dolerių per metus.

Mes taip pat teršiame vandenį greičiau, nei gamta gali jį perdirbti ir išvalyti upėse ir ežeruose.

Kaip galiu padėti kaip įmonė?

Įmonės suinteresuotos ieškoti naujų sprendimų, kurie leistų sukurti tvarius vartojimo ir gamybos mo-

delius. Reikia geriau suprasti gaminių ir paslaugų poveikį aplinkai ir socialinį poveikį – tiek produktų gyvavimo ciklą, tiek tai, kaip juos veikia naudojimas atsižvelgiant į gyvenimo būdą.

Labai svarbus pirmas žingsnis – nustatyti vertės grandinės „karštuosius taškus“, kuriuose intervencinės priemonės turi didžiausią potencialą pagerinti visos sistemos poveikį aplinkai ir socialinį poveikį.

Inovacijų ir dizaino sprendimai gali padėti ir įkvėpti asmenis rinktis tvaresnį gyvenimo būdą, sumažinti poveikį ir pagerinti gerovę.

Kaip aš galiu padėti kaip vartotojas?

Padėti galima dviem pagrindiniais būdais:

- 1) mažinti atliekų kiekį;
- 2) apgalvoti, ką perkate, ir, kai tik įmanoma, rinktis tvarius produktus.

Neišmeskite maisto ir sumažinkite plastiko – vieno iš pagrindinių vandenyno teršalų – vartojimą. Daugkartinio naudojimo maišelio nešiojimas, plastikinių šiaudelių atsisakymas ir

plastikinių butelių perdirbimas yra geras būdas, kaip kasdien prisidėti prie šio tikslo.

Taip pat padeda apgalvoti pirkimai. Pavyzdžiui, tekstilės pramonė šiandien yra antra pagal dydį švaraus vandens teršėja po žemės ūkio, o daugelis mados įmonių išnaudoja tekstilės darbuotojus besivystančiame pasaulyje. Jei galite pirkti iš tvarių ir vietinių šaltinių, galite daryti įtaką ir daryti spaudimą įmonėms taikyti tvarią praktiką.

Jei norite imtis veiksmų, apsilankykite:

<http://www.un.org/en/actnow>

Norėdami sužinoti daugiau apie 12 tikslų ir darnaus vystymosi tikslus, apsilankykite:

<http://www.un.org/sustainabledevelopment>

DARNAUS VYSTYMO SI TIKSLAI

UŽTIKRINTI DARNIUS VARTOJIMO IR GAMYBOS MODELIUS

NETVARŪS VARTOJIMO IR GAMYBOS MODELIAI

YRA PAGRINDINĖ TREJOPOS PLANETOS

KRIZĖS PRIEŽASTIS

KLIMATO
KAITA

BIOLOGINĖS ĮVAIROVĖS
PRARADIMAS

UŽTERŠTUMAS

KIEKVIENOJE ŠALYJE KASDIEN PRARANDAMA ARBA IŠŠVAISTOMA PER DAUG MAISTO

DERLAUS
NUĖMIMAS

TRANSPORTAVIMAS

SANDĖLIAVIMAS

APDOROJIMAS

13,3%

13,3% PASAULIO MAISTO PRARANDAMA NUĖMUS DERLIŲ IR NEPASIEKIA MAŽMENINĖS PREKYBOS RINKŲ

NAMUOSE

PREKYBOS VIETOSE

NAMŲ ŪKIUOSE

RESTORANUOSE

17%

VISO MAISTO IŠŠVAISTOMA VARTOTOJŲ LYGMENIU

MŪSŲ PRIKLAUSOMYBĖ NUO GAMTOS IŠTEKLIŲ

DIDĖJA

NUO 2000 m. IKI 2019 m.
VISAME PASAULYJE
IŠAUGO DAUGIAU
NEI 65 %

DIDŽIOJI DALIS PASAULIO ELEKTRONIKOS ATLIEKŲ NĖRA SAUGIAI TVARKOMOS

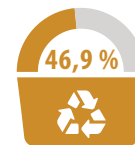
(2018)

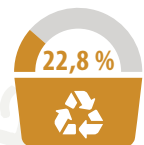
LOTYNŲ AMERIKA IR
KARIBŲ JŪROS REGIONAS

AFRIKOS ŠALYS Į
PIETUS NUO SACHAROS

EUROPA IR
ŠIAURĖS AMERIKA

PASAULINIS
VIDURKIS

KLIMATO KAITA: KODĖL TAI SVARBU

Kokio tikslo siekiama?

Imtis skubių kovos su klimato kaita ir jos poveikiu veiksmų.

Kodėl?

Klimato krizė nemažėja, nes pasaulio bendruomenė vengia priimti be sąlygišką įsipareigojimą jai įveikti. 2010–2019 m. buvo šilčiausias kada nors užfiksuotas dešimtmetis, atnešęs didžiulius miškų gaisrus, uraganus, sausras, potvynius ir kitas klimato

kaitos sukeltas nelaimės visuose žemynuose.

Kokį poveikį žmonėms daro klimato kaita?

Klimato kaita daro poveikį visoms pasaulio šalims. Ji žlugdo šalių ekonomiką ir daro įtaką gyvenimui bei pragyvenimo šaltiniams, ypač pažeidžiamiausių žmonių.

Keičiasi orai, kyla jūros lygis, o orų sąlygos tampa vis ekstremalesnės. 2018 metais nuo jų nukentėjo daugiau kaip 39 milijonai žmonių.

13 SUŠVELNINTI
KLIMATO KAITOS
POVEIKĮ

Kad pasaulinis atšilimas neviršytų 1,5 °C, kaip numatyta Paryžiaus susitarime, šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimas turi pradėti kasmet mažėti 7,6 % pradedant nuo 2020 m.

Kas nutiks, jei nesiimsime veiksmų?

Jei klimato kaita bus nekontroliuojama, vidutinė temperatūra pasaulyje pakils daugiau nei 3 °C ir turės neigiamos įtakos visoms ekosistemoms. Jau dabar matome, kaip klimato kaita gali sukelti didesnes audras ir stichines nelaimes bei tokias grėsmes kaip maisto ir vandens trūkumas, dėl kurių gali kilti konfliktų. Nieko nedarymas mums kainuos daug brangiau, nei kad imtumėmės veiksmų dabar. Turime galimybę imtis veiksmų, kad sukurtume daugiau darbo vietų, didesnę gerovę ir geresnį gyvenimą visiems, kartu mažindami šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą ir didindami atsparumą klimato kaitai.

Ar galime išspręsti šią problemą, ar jau per vėlu imtis veiksmų?

Norėdami spręsti klimato kaitos problemą, turime dėti daug daugiau pastangų. Pasaulyje daug kas vyksta – išaugo investicijos į atsinaujinančiąją energiją. Tačiau reikia nuveikti kur kas daugiau. Pasaulis turi pertvarkyti savo energetikos, pramonės, transporto, maisto, žemės ūkio ir miškininkystės sistemas,

kad užtikrintume, jog pasaulinės temperatūros kilimą pavyks apriboti iki gerokai mažiau nei 2 °C, o gal net 1,5 °C laipsnio.

2015 m. gruodį pasaulis žengė pirmą svarbų žingsnį – priėmė Paryžiaus susitarimą, kuriuo visos šalys įsipareigojo imtis veiksmų klimato kaitos problemai spręsti.

Daugelis įmonių ir investuotojų taip pat įsipareigoja mažinti išmetamųjų teršalų kiekį ne tik todėl, kad tai teisinga, bet ir todėl, kad tai prasminga ekonominiu ir verslo požiūriu.

Ar pakankamai investuojame į kovą su klimato kaita?

Nuo 2013 m. iki 2016 m. pasauliniai su klimato kaita susiję finansiniai srautai padidėjo 17 % daugiausia dėl privačių investicijų į atsinaujinančiąją energiją, kuri sudaro didžiausią visų su klimato kaita susijusių srautų segmentą – 681 mlrd. dolerių. Tačiau investicijos į iškastinį kurą tebėra didesnės nei į klimato srities veiklą ir 2016 m. siekė 781 mlrd. dolerių. Norint pereiti prie mažai anglies dioksido į

aplinką išskiriančių ir klimato kaitai atsparių technologijų, reikia daug didesnių metinių investicijų.

2019 m. mažiausiai 120 iš 153 besivystančių šalių ėmėsi veiksmų, kad parengtų ir įgyvendintų nacionalinius prisitaikymo prie klimato kaitos planus, skirtus prisitaikymui prie klimato kaitos ir atsparumui klimato kaitai didinti, t. y. 29 šalimis daugiau nei ankstesniais metais. Be to, pažanga siekiant 2020 m. nelaimių rizikos mažinimo tikslo buvo lėta.

Ką galiu padaryti, kad padėčiau pasiekti šį tikslą? Yra daug dalykų, kuriuos kiekvienas iš mūsų galime padaryti. Norėdami sužinoti, ką galite padaryti, apsilankykite:

[https:// www.un.org/en/actnow](https://www.un.org/en/actnow)

Daugiau informacijos apie JT pastangas kovojant su klimato kaita rasite:

<https://www.un.org/en/climatechange>

Norėdami sužinoti daugiau apie 13 tikslą ir kitus darnaus vystymosi tikslus, apsilankykite:

<http://www.un.org/sustainabledevelopment>

DARNAUS VYSTYMO SI TIKSLAI

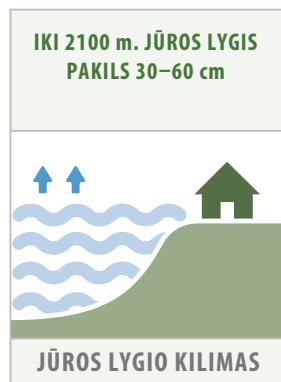
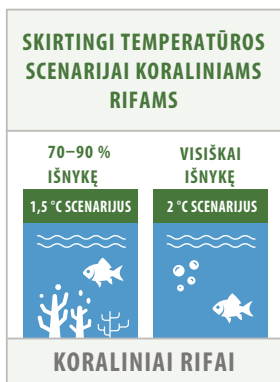
IMTIS SKUBIŲ KOVOS SU KLIMATO KAITA IR JOS POVEIKIU VEIKSMŲ

KLIMATO KAITA

YRA ŽMONIJOS **RAUDONAS ĮSPĖJIMO SIGNALAS**

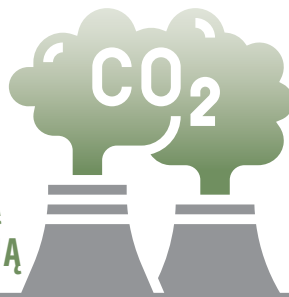
MŪSŲ GALIMYBĖS IŠVENGTI KLIMATO KATASTROFOS SPARČIAI MAŽĖJA

2021 m. SU ENERGIJA SUSIJĘS IŠMETAMO CO₂ KIEKIS PADIDĖJO

6% 2021

PASIEKĖ AUKŠČIAUSIĄ LYGĮ PER VISĄ ISTORIJĄ

KLIMATO KAITOS FINANSAVIMAS

NESIEKIA

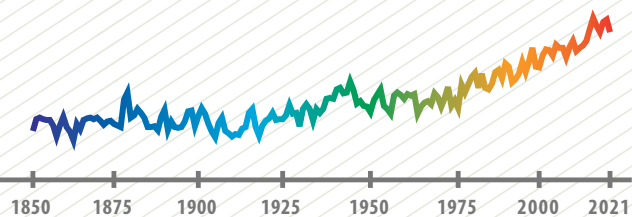
100 mlrd. DOLERIŲ PER METUS

IŠSIVYSČIUSIOS ŠALYS

SKYRĖ 79,6 mlrd. KLIMATO KAITOS FINANSAVIMĄ 2019 m.

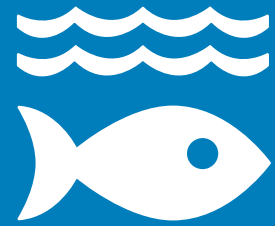

PASAULINĖ TEMPERATŪRA IR TOLIAU KYLA, TODĖL ORŲ SĄLYGOS TAMPA VIS EKSTREMALESNĖS

14 GYVYBĖ VANDENYSE

GYVYBĖ VANDENYSE: KODĖL TAI SVARBU

Kokio tikslo siekiama?

Išsaugoti vandenynus, jūras ir jūrų išteklius ir juos tausiai naudoti darniam vystymuisi.

Kodėl?

Vandenynai yra mūsų planetos gyvybės pagrindas ir reguliuoja pasaulinę klimato sistemą. Tai didžiausia pasaulio ekosistema, kurioje gyvena beveik milijonas žinomų rūšių ir kurioje slypi didžiulis neišnaudotas mokslinių atradimų potencialas. Vandenynai ir žuvininkystė ir toliau tenkina pasaulio gyventojų ekonominius, socialinius ir aplinkosauginius poreikius. Nepaisant ypatingos

vandenynų išsaugojimo svarbos, neatsakingo eksploatavimo dešimtmečiai lėmė grėsmingą jų būklės blogėjimą.

Dabartinės pastangos apsaugoti svarbiausias jūrų aplinkas, mažos apimties žvejybą ir investuoti į vandenynų mokslą dar neatitinka neatidėliotino poreikio apsaugoti šiuos didžiulius, tačiau trapius išteklius. Drastiškas žmogaus veiklos sumažėjimas, kurį lėmė COVID-19 krizė, nors ir susijęs su tragedija, yra galimybė vandenynams atsigauti. Tai taip pat yra galimybė nubrėžti tvaraus atsigavimo kelią, kuris užtikrintų pragyvenimo šaltinius ateinančiais

Daugiau nei
3 milijardų
žmonių
pragyvenimas
priklauso nuo
jūrų ir
pakrančių
biologinės
įvairovės

dešimtmečiais, daroje su gamtine aplinka.

Taigi, kokia yra problema?

Vandenynas sugeria apie 23 % metinio žmogaus veiklos išmetamo CO₂ kiekio ir padeda sušvelninti klimato kaitos poveikį. Vandenynas taip pat yra sugėręs daugiau kaip 90 % klimato sistemos šilumos pertekliaus. Vandenyno karštis yra rekordinis ir kelia plataus masto karščio bangas jūroje, dėl kurių kyla grėsmė turtingoms ekosistemoms ir visame pasaulyje žūva koraliniai rifai.

Didėjantis šiukšlių kiekis pasaulio vandenynuose taip pat daro didelį poveikį aplinkai ir ekonomikai. Apskaičiuota, kad kasmet į vandenyną patenka nuo 5 iki 12 milijonų metrinių tonų plastiko, o tai kasmet kainuoja apie 13 milijardų dolerių, įskaitant valymo išlaidas ir finansinius nuostolius žuvininkystėje bei kitose pramonės šakose. Apie 89 % vandenyno dugne randamų plastikinių šiukšlių sudaro vienkartiniai daiktai, pavyzdžiui, plastikiniai maišeliai.

Apie 80 % viso turizmo vyksta pakrančių zonose. Apskaičiuota, kad su vandenynais susijusi turizmo

pramonė per metus išauga 134 milijardų JAV dolerių, o kai kuriose šalyse šioje pramonės šakoje jau dirba daugiau nei trečdalis darbo jėgos.

Jei turizmas nėra rūpestingai valdomas, jis gali kelti didelę grėsmę gamtiniams ištekliams, nuo kurių jis priklauso, ir vietos kultūrai bei pramonei.

Kaip vandenynas yra susijęs su mūsų sveikata?

Vandenyno sveikata yra glaudžiai susijusi su mūsų sveikata. UNESCO teigimu, vandenynas gali padėti kovoti su COVID-19. Vandenyno gelmėse randamos bakterijos naudojamos greitiems COVID-19 tyrimams atlikti, o vandenyne aptinkamų rūšių įvairovė teikia daug vilčių vaistų gamybai.

Be to, jūrų žuvininkystė sukuria 57 milijonų darbo vietų visame pasaulyje ir yra pagrindinis baltymų šaltinis daugiau kaip 50 % mažiausiai išsivysčiusių šalių gyventojų.

Tad ką galime padaryti?

Atvirų vandenynų ir gilias vandenių zonų tvarumą

galima pasiekti tik sustiprinus tarptautinį bendradarbiavimą, siekiant apsaugoti pažeidžiamas buveines.

Siekiant išsaugoti biologinę įvairovę ir užtikrinti tvarią žvejybos pramonės ateitį, reikėtų kurti visapusiškas, veiksmingas ir teisingai valdomas valstybės saugomų teritorijų sistemas.

Vietos lygmeniu pirkdami produktus ar valgydami iš vandenynų gautą maistą turėtume rinktis vandenynams palankius produktus ir vartoti tik tai, ko mums reikia. Pradėti galima nuo sertifikuotų produktų pasirinkimo.

Turėtume kiek įmanoma atsisakyti plastiko naudojimo ir organizuoti paplūdimių valymo akcijas.

Svarbiausia, kad galime skleisti žinią apie tai, kokia svarbi yra jūrų gyvybė ir kodėl turime ją saugoti.

Norėdami sužinoti daugiau apie 14 tikslą ir kitus darnaus vystymosi tikslus, apsilankykite:

<http://www.un.org/sustainabledevelopment>

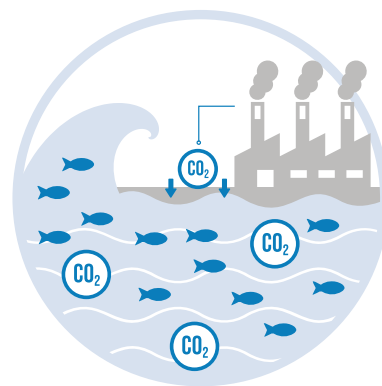
DARNAUS VYSTYMO SI TIKSLAI

IŠSAUGOTI VANDENYNUS, JŪRAS IR JŪRŲ IŠTEKLIUS IR JUOS TAUSIAI NAUDOTI DARNIAM VYSTYMUISI

MŪSŲ VANDENYNUI – DIDŽIAUSIAI PLANETOS EKOSISTEMAI – GRESIA PAVOJUS

PLASTIKO IR JŪROS TARŠA

**DIDĖJANTIS RŪGŠTINGUMAS
KELIA GRĖSMĘ JŪRŲ GYVYBEI
IR RIBOJA VANDENYNO GEBĖJIMĄ
SUŠVELNINTI KLIMATO KAITĄ**

VANDENYNAS SUGERIA MAŽDAUG
1/4 PASAULINĖS METINĖS CO₂ EMISIJOS

**PLASTIKO TARŠA
SMAUGIA VANDENYNA**

**2021 M. Į VANDENYNA
PATEKO DAUGIAU NEI**

17 MLN. TONŲ PLASTIKO

PROGNOZUOJAMA,
KAD IKI 2040 M. ŠIS
KIEKIS PADVIGUBĖS
ARBA PATRIGUBĖS

90 %

**PASAULIO ŽVEJŲ,
UŽSIIMANČIŲ
SMULKIA ŽVEJYBA,
DĖL PANDEMIJOS REIKIA
REIKIA SKUBESNĖS
PARAMOS**

GYVYBĖ SAUSUMOJE: KODĖL TAI SVARBU

Kokio tikslo siekiama?

Darniai valdyti miškus, kovoti su dykumėjimu, sustabdyti žemės būklės blogėjimą ir pakreipti šį procesą priešinga kryptimi bei sustabdyti biologinės įvairovės praradimą.

Kodėl?

Miškai užima beveik 31 % mūsų planetos sausumos ploto. Miškai mus palaiko: nuo oro, kuriuo kvėpuojame, vandens, kurį geriame, iki maisto, kurį valgome.

Miškas yra namai daugiau kaip 80 % visų sausumos gyvūnų, augalų ir vabzdžių rūšių. Tačiau biologinė įvairovė mažėja sparčiau nei bet kada žmonijos istorijoje.

Visame pasaulyje penktadalis Žemės ploto (daugiau kaip 2 milijardai hektarų) yra nualintas, o tai yra beveik Indijos ir Rusijos Federacijos plotas kartu sudėjus. Žemės degradacija kenkia maždaug 3,2 mlrd. žmonių gerovei, dėl jos nyksta rūšys ir intensyvėja klimato kaita.

15 GYVYBĖ
SAUSUMOJE

Du
milijardai
hektarų žemės
Žemėje yra
nualinti.
Tai daro įtaką
maždaug
3,2 milijardo
žmonių,
dėl to nyksta
rūšys ir
intensyvėja
klimato kaita

Biologinė įvairovė ir ja grindžiamos ekosistemos paslaugos taip pat gali būti prisitaikymo prie klimato kaitos ir nelaimių rizikos mažinimo strategijų pagrindas, nes jos gali duoti naudos, kuri padidintų žmonių atsparumą klimato kaitos poveikiui.

Ką reiškia miškų išnykimas?

Nykstantys miškai reiškia, kad kaimo bendruomenės netenka pragyvenimo šaltinių, didėja išmetamo anglies dioksido kiekis, mažėja biologinė įvairovė ir blogėja žemės būklė. Nors miškų nykimas išlieka didelis, 2020 m. duomenys rodo, kad pasaulio mastu ir daugelyje pasaulio regionų miškų dalis saugomose teritorijose ir pagal ilgalaikius miškotvarkos planus padidėjo arba išliko nepakitusi.

Negrįžtamas žmogaus veiklos poveikis aplinkai yra rūšių išnykimas, dėl kurio pažeidžiama gamtos pusiausvyrą, ekosistemos tampa trapesnės ir mažiau atsparios trikdžiams. Neseniai paskelbtoje JT ataskaitoje apie biologinę įvairovę teigiama, kad šiuo metu apie 1 milijonui gyvūnų ir augalų rūšių gresia išnykimas, daugeliui jų –

per kelis dešimtmečius, t. y. daugiau nei kada nors anksčiau žmonijos istorijoje.

Kokią įtaką tai turi mūsų sveikatai?

Didėjanti gyvūninių baltymų paklausa, intensyvus ir netvarus ūkininkavimas, intensyvesnis laukinės faunos ir floros naudojimas bei išnaudojimas ir klimato krizė – visa tai lemia vis dažnesnį zoonozinių ligų, tokių kaip COVID-19, t. y. ligų, kurias laukiniai gyvūnai perduoda žmonėms, plitimą.

Kasmet nuo nevaldomų zoonozinių ligų miršta apie du milijonus žmonių, daugiausia mažų ir vidutinių pajamų šalyse. Dėl tų pačių ligų protrūkių besivystančiose šalyse gali kilti sunkių ligų, mirčių ir sumažėti galvijų produktyvumas. Tai yra didelė problema, dėl kurios šimtai milijonų smulkių ūkininkų gyvena dideliame skurde. Vien per pastaruosius du dešimtmečius dėl zoonozinių sukeltų ligų ekonominiai nuostoliai viršijo 100 milijardų dolerių, neskaitant COVID-19 pandemijos išlaidų, kurios, kaip manoma, per ateinančius kele-

rius metus pasieks 9 trilijonus dolerių.

Ką galime padaryti?

Kai kurie dalykai, kuriuos galime padaryti, kad padėtume, – tai perdirbti atliekas, valgyti vietinį tvariai ruošiamą maistą ir vartoti tik tai, ko mums reikia. Turime būti pagarbūs laukinei gamtai ir dalyvauti tik tokiose ekologinio turizmo veiklose, kurios vykdomos atsakingai ir etiškai, kad netrikdytume laukinės gamtos. Gerai valdomos saugomos teritorijos palaiko sveikas ekosistemas, kurios savo ruožtu palaiko žmonių sveikatą. Todėl labai svarbu užtikrinti vietos bendruomenių dalyvavimą kuriant ir valdant šias saugomas teritorijas.

Norėdami sužinoti daugiau apie 15 tikslą ir kitus darnaus vystymosi tikslus, apsilankykite:

<http://www.un.org/sustainabledevelopment>

DARNAUS VYSTYMO SI TIKSLAI

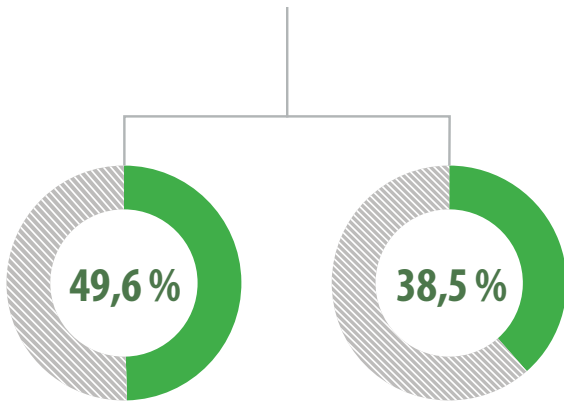
DARNIAI VALDYTI MIŠKUS, KOVOTI SU DYKUMĖJIMU, SUSTABDYTI ŽEMĖS BŪKLĖS BLOGĖJIMĄ IR PAKREIPTI ŠĮ PROCESĄ PRIEŠINGA KRYPTIMI BEI SUSTABDYTI BIOLOGINĖS ĮVAIROVĖS PRARADIMĄ

10 mln.

HEKTARŲ MIŠKŲ KASMET SUNAIKINAMA

BEVEIK **90 %** PASAULIO MIŠKŲ NAIKINAMA DĖL **ŽEMĖS ŪKIO PLĖTROS**

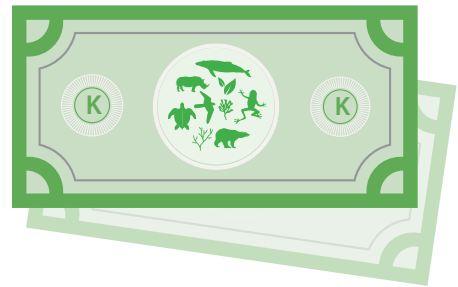
PASĖLIŲ PLOTŲ PLĖTRA

GALVIJŲ GANYMAS

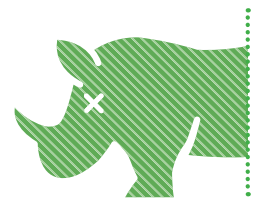
133 ŠALYS YRA RATIFIKAVUSIOS **NAGOJOS PROTOKOLĄ**, KURIAME KALBAMA APIE PRIEIGĄ PRIE **GENETINIŲ IŠTEKLIŲ** IR JŲ SAŽININGĄ BEI TEISINGĄ NAUDOJIMĄ

BIOLOGINEI ĮVAIROVEI IŠ ESMĖS NENUMATOMA LĖŠŲ COVID-19 ATKŪRIMO IŠLAIDOSE

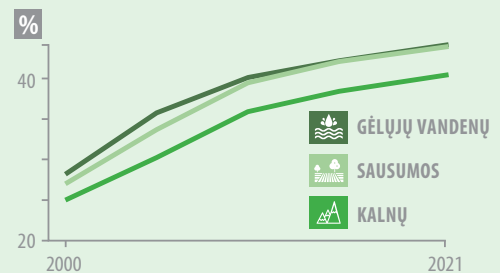

NUMATOMA, KAD PER ATEINANČIUS DEŠIMTMEČIUS APIE **40 000 RŪŠIŲ**

GRESIA IŠNYKIMAS

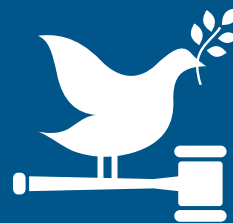
BEVEIK PUSĖ GĖLJŲ VANDENŲ, SAUSUMOS IR KALNŲ PAGRINDINIŲ BIOLOGINĖS ĮVAIROVĖS TERITORIJŲ YRA SAUGOMOS

16 TAIKA IR TEISINGUMAS STIPRIOS INSTITUCIJOS

TAIKA IR TEISINGUMAS STIPRIOS INSTITUCIJOS: KODĖL TAI SVARBU

Kokio tikslo siekiama?

Skatinti taikias ir įtraukias visuomenės darniam vystymuisi, suteikti visiems galimybes reikalauti teisingumo ir kurti veiksmingas, atsakingas ir įtraukias institucijas visais lygiais.

Kodėl?

Žmonės visur turi nebijoti bet kokio smurto ir jaustis saugūs, kad ir kokios tautybės, tikėjimo ar seksualinės orientacijos jie būtų.

Konfliktai, nesaugumas, silpnos institucijos ir ribotos galimybės kreiptis

į teismą tebekelia grėsmę tvariam vystymuisi. 2019 m. nuo karo, persekiojimo ir konfliktų bėgančių žmonių skaičius viršijo 79,5 mln. žmonių. Tai didžiausias kada nors užfiksuotas lygis. Kas ketvirtas vaikas ir toliau neturi teisinės tapatybės, nes gimęs nėra užregistruojamas. Tai dažnai riboja jų galimybes naudotis teisėmis kitose srityse. COVID-19 pandemija kelia grėsmę, kad pažeidžiamumas visame pasaulyje dar labiau sustiprės ir juo bus naudojama.

Kasdien
ginkluotuose
konfliktuose,
nepaisant
apsaugos
pagal
tarptautinę
teisę,
nužudoma
100 civilių
gyventojų,
įskaitant
moteris ir
vaikus

Ką reikia daryti, kad tai būtų išspręsta?

Vyriausybės, pilietinė visuomenė ir bendruomenės turi dirbti kartu, kad įgyvendintų ilgalaikius sprendimus, kaip sumažinti smurtą, užtikrinti teisingumą, kovoti su korupcija ir visada užtikrinti įtraukų dalyvavimą.

Turi būti užtikrinta laisvė privačiai ir viešai reikšti savo nuomonę. 2015–2019 m. Jungtinės Tautos užregistravo mažiausiai 1940 žmogaus teisių gynėjų, žurnalistų ir profesinių sąjungų narių nužudymų ir 106 prievartinių dingimų atvejus 81 šalyje. Daugiau nei pusė nužudymų įvyko Lotynų Amerikoje ir Karibų jūros regione. Įstatymai ir politika turi būti taikomi be jokios diskriminacijos. Ginčai turi būti sprendžiami pasitelkiant veikiančias ir teisingumo sistemas.

Nacionalinės ir vietos institucijos turi būti atsakingos ir sukurtos taip, kad pagrindinės paslaugos bendruomenėms būtų teikiamos teisingai ir be kyšių.

Kaip šis tikslas susijęs su manimi, kad ir kur gyvenčiau?

Nusikaltimai, keliantys grėsmę taikiai visuomenei, įskaitant žmogžudystes,

prekybą žmonėmis ir kitus organizuotus nusikaltimus, taip pat diskriminuojantys įstatymai ar praktika, turi įtakos visoms šalims. Net ir didžiausios pasaulio demokratijos susiduria su dideliais iššūkiais kovojant su korupcija, nusikalstamumu ir kiekvieno žmogaus teisių pažeidimais namuose.

Kokią kainą sumokėtume, jei dabar nesiimtume veiksmų?

Ginkluotas smurtas ir nesaugumas turi destruktinį poveikį šalies vystymuisi, ekonomikos augimui ir dažnai sukelia ilgalaikį bendruomenių nepasitenkinimą.

Smurtas turi įtakos vaikų sveikatai, vystymuisi ir gerovei bei jų gebėjimui klestėti. Jis sukelia traumas ir silpnina socialinę įtrauktį.

Teisingumo stoka reiškia, kad konfliktai lieka neišspręsti, o žmonės negali gauti apsaugos ir žalos atlyginimo. Institucijos, kurios neveikia pagal teisėtus įstatymus, yra linkusios į savivalę ir piktnaudžiavimą valdžia bei yra mažiau pajėgios teikti viešąsias paslaugas visiems.

Atskyrimas ir diskriminavimas ne tik pažeidžia žmogaus teises, bet ir sukelia nepasitenkinimą bei priešikumą ir gali tapti smurto priežastimi.

Ką galime padaryti?

Pasinaudokite teise reikalauti, kad jūsų išrinkti pareigūnai atsiskaitytų. Pasinaudokite teise į informacijos laisvę ir pasidalykite savo nuomone su išrinktais atstovais.

Skatinti įtrauktį ir pagarbą skirtingos etninės kilmės, religijos, lyties, seksualinės orientacijos ar kitokių pažiūrų žmonėms. Kartu galime padėti pagerinti sąlygas, kad visi galėtų gyventi oriai.

Norėdami sužinoti daugiau apie 16 tikslą ir kitus darnaus vystymosi tikslus, apsilankykite:

<http://www.un.org/sustainabledevelopment>

DARNAUS VYSTYMO SI TIKSLAI

SKATINTI TAIKIAS IR ĮTRAUKIAS VISUOMENES DARNIAM VYSTYMUISI,
SUTEIKTI VISIEMS GALIMYBES REIKALAUTI TEISINGUMO IR KURTI
VEIKSMINGAS, ATSAKINGAS IR ĮTRAUKIAS INSTITUCIJAS VIS AIS LYGIAIS

VIS **GARSIAU**
PRAŠOMA
PASAULINĖS TAIKOS

NUO 1964 m.

PASAULYJE VYKSTA DAUGIAUSIAI
SMURTINIŲ KONFLIKTŲ

..... IR .....

**KETVIRTADALIS PASAULIO
GYVENTOJŲ GYVENA**

KONFLIKTŲ ZONOS ŠALYSE

— (2020 m. PABAIGA) —

1/3 PASAULIO GYVENTOJŲ,
DAUGIAUSIA MOTERYS, BIJO
VAIKŠČIOTI VIENOS
SAVO RAJONUOSE NAKTĮ

VISAME PASAULYJE
PRIVERSTINAI BUVO PERKELTA

REKORDINIS SKAIČIUS
— 100 mln. ŽMONIŲ

(2022 m. GEGUŽĖ)

2015–2020 m. ŽMOGŽUDYSČIŲ
SKAIČIUS PASAULYJE SUMAŽĖJO

5,2 %

TAČIAU IKI 2030 m. NEPAVYKO
PASIEKTI DVT NUMATYTO
„ŽYMAUS SUMAŽINIMO“

KORUPCIJOS APRAIŠKŲ YRA VISUOSE REGIONUOSE

BEVEIK **1 IŠ 6** ĮMONIŲ YRA GAVUSIOS
VALSTYBĖS PAREIGŪNŲ PRAŠYMŲ DUOTI KYŠĮ

17 PARTNERYSTĖ ĮGYVENDINANT TIKSLUS

PARTNERYSTĖ: KODĖL JOS YRA SVARBIOS

Kokio tikslo siekiama?

Atgaivinti pasaulinę darnaus vystymosi partnerystę.

Kodėl?

Atsižvelgdami į pasaulinės COVID-19 pandemijos padarinius, įsitikinome, kad daugiašališkumo ir pasaulinės partnerystės stiprinimas yra kaip niekada svarbus, jei norime išspręsti pasaulio problemas. Darnaus vystymosi tikslai išlieka geresnio pasaulio kūrimo sistema.

Reikia, kad visi – vyriausybės, pilietinė visuomenė, mokslininkai, akademinė bendruomenė ir privatusis sektorius – susivienytų.

Kodėl man tai turi rūpėti?

Mes visi esame su tuo susiję. Darbotvarkė, kurioje numatyta 17 tikslų, yra universali ir ragina visas šalis, tiek išsivysčiusias, tiek besivystančias, imtis veiksmų, kad niekas neliktų nuošalyje.

Dabar labiau
nei bet kada
anksčiau reikia
glaudaus
tarptautinio
bendradarbiavimo
siekiant užtikrinti,
kad šalys turėtų
priemonių
pasiekti DVT

Kokią pažangą jau padarėme?

Parama įgyvendinant darnaus vystymosi tikslus buvo pastovi, bet trapi – su dideliais ir nuolatiniiais iššūkiais. Finansiniai ištekliai vis dar riboti, didėja įtampa prekyboje, vis dar trūksta svarbių duomenų. COVID-19 pandemija šiuo metu kelia grėsmę ankstesniems pasiekimams: prognozuojama, kad prekyba, tiesioginės užsienio investicijos ir pinigų perlaidos sumažės iki 40 % 2020 metais.

Vis didesnė pasaulio gyventojų dalis turi prieigą prie interneto, įsteigtas Technologijų bankas mažiausiai išsivysčiusioms šalims, tačiau skaitmeninė atskirtis išlieka.

Ką mes, kaip partneriai, turėtume padaryti, kad įgyvendintume darbotvarkę?

Turėsime sutelkti esamus ir papildomus išteklius – technologijų plėtrą, finansinius išteklius, gebėjimų stiprinimą, o išsivysčiusios šalys turės įvykdyti savo oficialios paramos vystymuisi įsipareigojimus.

Daugelio suinteresuotųjų subjektų partnerystė bus labai svarbi siekiant išnaudoti tvaraus vystymosi tikslų tarpusavio sąsajas, kad būtų padidintas jų veiksmingumas ir poveikis bei paspartinta pažanga siekiant šių tikslų.

Kaip užtikrinti, kad reikalingi ištekliai būtų veiksmingai sutelkti ir kontroliuojami?

Už tai pirmiausia bus atsakingos šalys. Kiekvienoje šalyje reikės reguliariai atlikti pažangos apžvalgą, įtraukiant pilietinę visuomenę, verslą ir įvairių interesų grupių atstovus. Regioniniu lygmeniu šalys dalyvis patirtimi ir spręsdami bendrus klausimus, o kasmet Jungtinėse Tautose, Aukšto lygio politiniame forume darnaus vystymosi klausimais (HLPF), bus apžvelgiama pasaulinio lygmens pažanga, nustatomos spragos ir kylančios problemos bei rekomenduojami taisomieji veiksmai.

Kuo galime padėti?

Prisijunkite prie vietos bendruomenės grupės, kuri siekia sutelkti veiksmus įgyvendinant darnaus vystymosi tikslus, arba sukurkite tokią grupę.

Raginkite savo vyriausybės bendradarbiauti su įmonėmis įgyvendinant DVT.

Registruokite savo iniciatyvas DVT partnerystės platformoje, kad galėtumėte informuoti, šviesti, kurti ryšius ir semtis įkvėpimo!

Norėdami sužinoti daugiau apie 17 tikslų ir kitus darnaus vystymosi tikslus, apsilankykite:

<http://www.un.org/sustainabledevelopment>

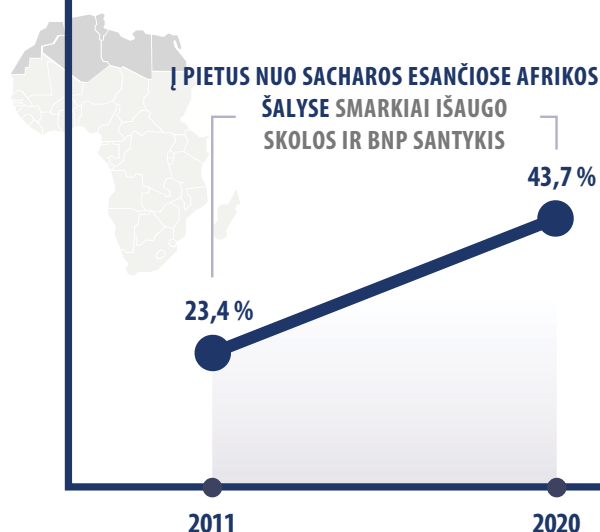

DARNAUS VYSTYMO SI TIKSLAI

STIPRINTI ĮGYVENDINIMO PRIEMONES IR ATGAIVINTI PASAULINĘ DARNAUS VYSTYMO SI PARTNERYSTĘ

DIDĖJANTI SKOLŲ NAŠTA KELIA GRĖSMĘ BESIVYSTANČIŲ ŠALIŲ ATSIGAVIMUI PO PANDEMIJOS

INTERNETO

NAUDOJIMAS PANDEMIJOS METU PADIDĖJO

% ASMENŲ, KURIE NAUDOJASI
INTERNETU

54 %
2019

63 %
2021

2021 m.

» GRYNOJI OPV VERTĖ

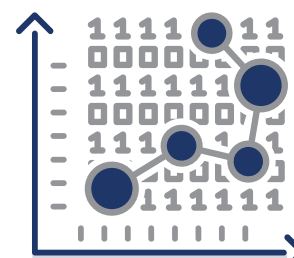
PASIEKĖ NAUJĄ DIDŽIAUSIĄ SUMĄ –
177,6 mlrd. DOLERIŲ, DAUGIAUSIA
DĖL SU COVID SUSIJUSIOS PAGALBOS

» TIESIOGINĖS UŽSIENIO INVESTICIJOS

IŠAUGO IKI 1,58 TRILIJONO JAV DOLERIŲ,
PALYGINTI SU 2020 M. PADIDĖJO 64 %

» PERLAIDOS

SIEKĖ 605 mlrd. DOLERIŲ, t. y.
8,6 % DAUGIAU NEI 2020 m.

DVT DUOMENŲ
OPV VERTĖ SUMAŽĖJO
DAUGIAU NEI

18 %
2020 m.

Šaltinis: Jungtinių Tautų Ekonomikos ir socialinių reikalų departamentas
Ryto Šalnos fotografijos: 1, 4, 10, 13, 16, 19, 22, 25, 28, 31, 37, 40, 43, 49 p.

**DARNAUS
VYSTYMOŠI
TIKSLAI**